

Militaire Spectator.

De MILITAIRE SPECTATOR verschijnt maandelijks in Nos. van 3 vellen druks; zoodat de Jaargang uit 36 vellen druks (behalve de bijvoegsels, die gratis geleverd worden bestaat, en voor f 6,25, uitgenomen de platen en kaarten, welke afzonderlijk betaald worden, aan de respectieve geabonneerden wordt afgeleverd.

Men abonneert zich bij alle Post-Directeuren en Boekhandelaren door het geheele Koninkrijk. Alle inzendingen voor dit Militaire Tijdschrift bestemd, geschieden vrachtfrij aan de Uitgevers BROESE & COMP. te Breda, of aan den Majoor der artillerie, VAN RIJNEVELD, te Venlo, met het opschrift: voor den Militairen Spectator. Voor oorspronkelijke opstellen kan een vastgesteld honorarium gevorderd worden, te ontvangen bij de Uitgevers, na de verschijning van het 6de en 12de nummer. Het verlangen daartoe moet kenbaar gemaakt worden bij de inzending der opstellen.

BRIEVEN AAN MARIAS.

IV.

INHOUD.

Aanduiding dat deze brieven zullen vervolgd worden. — Meerdere blijken van medewerking aan den Spectator. — Een artikel in het Handelsblad over het Lager Onderwijs, geeft stof tot de overweging, welke invloed de vruchten van dat onderwijs uitoefenen op de opwekking der miliciens. — Overzicht in cijfers. — De goede resultaten kunnen aanleiding tot verkeerde gevolgtrekkingen geven. — Opgewektheid bij de kaders en miliciens tot bereiking van het doel. — Twijfel of dit stelsel duurzaam zoude kunnen zijn. — Over het noodzakelijk verband tusschen militie en schutterij. — De staatkundige gebeurtenissen van den laatsten tijd trekken met aandrang de aandacht op ons weerstelsel. — Een woord over onze militaire literatuur. Over van KERKWIJKS Handleiding tot de kennis van den Vestingbouw. — Legerkennis. — STIELTJES week over de veld-artillerie der Europeesche mogendheden.

Ziedaar wel den aard van veler gemoedstemming, zoo duidelijk geschetst in uwe brieven: Gij zijt tevreden over mijne antwoorden, en evenwel klaagt gij, dat ik vele kwestien van den dag tot nu toe onaangeroerd heb gelaten of ter zijde geschoven; dat ik meer gedachten en beelden, dan daadzaken, in mijn geschrijf aan u opgenomen heb; dat ik . . . . . — in een woord — nog op verre na niet heb voldaan aan uw verlangen. Schepte ik geen behagen in dat gul vertrouwelijk, ja gemeenzaam schrijven aan u, en, door u, aan de lezers van den Spectator, voorwaar, het nu eenmaal aangebroken harnas zou ik met het einde van dezen jaargang weder afgelegd hebben, mistroostig over uwe niet altijd billijke eischen en wenschen. De ontevredenheid moet zeer diepe wortelen hebben geschoten in uw gemoed, en in dat van velen, dat ook gij reeds gaat twijfelen aan den tijd en zijne geneeskraft. De veertiende jaargang van den Spectator loopt ten einde — het is waar — maar de vijftiende zal volgen, en daarmee ook de reeks mijner epistels aan u, en alzoo ook de behandeling van vele onderwerpen, waarover gij mijne gedachten wenschet te leeren kennen. De Spectator heeft daarenboven een ontwerp op touw gezet, dat ik met al mijn vermogen wil helpen afweven, omdat mijne overtuiging dagelijks sterker wordt, dat de verdeeldheid in de opinie, en in de opvatting onzer soldaten-belangen,

door het welgelukken van dat ontwerp, tot den besten zin kan doen samenstemmen. Het is trouwens een ontwerp dat voor het leven gewrocht is, omdat het niet berust op eene afgetrokken bespiegeling, maar op den stevigen grondslag eener beredeneerde ondervinding. Het moge ook niet gedeeltelijk en gebrekkig in kracht worden gesteld, maar eenstemmig worden opgenomen als een plegtanker, waaraan de officiersstand zich vertuijen kan op de reede van den vrede. Ik zou, al ware het slechts om dat doel alléén, mijne correspondentie niet willen eindigen, waarmee ik wel zal moeten toonen mijne individualiteit van vasthoudendheid aan een, door den majoor ENGELBERTS ontgonnen, door verdienstelijke hoofd- en andere officieren besproken, en door mij met overlegde geestdrift toegejuicht plan, maar waardoor ik dan ook met meer inspanning, met meer overtuiging en kracht, kan voortarbeiten aan deszelfs verwezenlijking. Met vreugde heb ik mij dan ook mede gesteld aan de spits der onderneming, omdat ik vooruit zie, dat zij zoete vruchten belooft, en dat flauwmoedigheid op dit punt onvergeeflijk zou zijn. Zal ooit openbaarheid en volharding noodzakelijk wezen, zeker moet het dit in het onderhavige geval, en ieder in het oog vallen, die niet twijfelt aan zijn vermogen van zelfhulp.

Stel u dus voor, waarde Vriend! dat mijne vier brieven, nog in dezen jaargang opgenomen, niet anders beoogd hebben, dan vele onderwerpen in doodverw aan te duiden, en dat ik bij dezen laatsten brief, in het twaalfde nummer van den Spectator, even als ALEXANDER DUMAS in zijnen roman Monte Christo, u heb toegeroepen het criterium van alle menschelijke wijsheid: «Attendre et espérer!»

Mijn vierde brief zal kort wezen, omdat de redactie mij oplettend heeft gemaakt, dat er plaats moest overblijven voor eenige vertoogen, welke noodzakelijk nog in dit nummer moesten verschijnen. Het verheugde mij, te bespeuren dat er sedert een paar maanden meer neiging schijnt te bestaan tot medewerking aan ons militaire tijdschrift. Is dit reeds een gevolg van het hierboven bedoeld ontwerp en mijner

aanbeveling om de handen ineen te slaan, ten einde daardoor den officiersstand sterk te maken? Ik wil zulks niet beslissen, ofschoon ik u vele malen heb bewezen, dat ik vertrouwen stelde in de leuze: «wachten en hopen!»

Een onderwerp van meer ondergeschikt belang, wil ik uwer oplettendheid aanbevelen. Het was mij weder voor den geest gekomen bij het lezen van een ingezonden stuk in het *Handelsblad* van den 11^{den} Mei, tweede editie, 't welk daarin onder den titel: «Lager onderwijs,» voorkomt, en 't welk aldus begint:

«Het mag een nuttige maatregel genoemd worden, dat, bij de inschrijving voor de Nationale Militie, onderzocht worde, of en in hoe verre de Lotelingen in het lezen, schrijven en rekenen ervaren zijn, dat wil zeggen, in die onmisbare vakken van het lager onderwijs, eenige gewone kundigheden hebben opgedaan. Het is nuttig dat te onderzoeken, dewijl men langs dien weg de zekerheid verkrijgen kan van de meerdere of mindere doelmatigheid van het lager onderwijs over de geheele oppervlakte van het Rijk.»

«Men is in ons land gewoon zich te verbeelden dat het eene of andere, goed of uitmuntend is, in voege dat men alle onderzoek volstrekt overbodig acht. Het natuurlijk gevolg van zulke gevestigde verbeelding is, dat het goede of uitmuntende, niet op den duur goed of uitmuntend blijft. Deze aanmerking geldt onder anderen omtrent het Lager Onderwijs, dat in weerwil der officiële verzekeringen daaroemtrent, jaarlijks door het gouvernement aan de Staten-Generaal gegeven, bij voortduring veel te wenschen overlaat. Juist omdat men zich in het hoofd gezet heeft, dat het Lager Onderwijs goed, ja, volgens sommigen onverbeterlijk is, daarom is het, in verschillende gedeelten des Rijks gebrekkig, en voor het tegenwoordige met weinig uitzicht op verbetering, enz., enz.»

Ik zal niet onderzoeken, in hoeverre de schrijver van dat vertoog regt heeft te beweren, dat het Lager Onderwijs in ons land te wenschen overlaat, omdat het hier de plaats niet is in dergelijke bespiegelingen te treden, hoewel ik, in het voorbijgaan, volgaarne met hem instem, dat al het goede een voortdurend oplettend onderzoek vordert, als men het goed wil behouden en voortreffelijk wil maken. Zijne inleiding heb ik slechts willen bezigen, om een oogenblik stil te staan bij de vruchten, welke het Lager Onderwijs afwerpt voor den soldatenstand, en wel voornamelijk ten dienste van de stoomopkweeking der miliciens, voor hunnen, uit het bezuinigings-stelsel, gebrouwen miniatuur-diensttijd.

Ook u was het met vele anderen voorgekomen, dat de

miliciens der ligting van den jare 1843, veel spoediger en vollediger in de drie maanden, dat zij in 1844 onder de wapenen waren, in den wapenhandel hebben kunnen opgekweekt worden, dan de vroegere ligtingen, en dat voorts de miliciens met elk jaar begrijpelijker werden, zoodat die van de ligting van 1844, welke in het afgelopen jaar in de gelederen zijn getreden, in dat opzigt, weder blijkbaar veel vóór hadden op de miliciens van het vorig jaar. Sommigen schreven zulks toe aan het toeval, en aan eene meer of minder gelukkig uitgevallene ligting.

Het bovenbedoelde verschijnsel had ik reeds vroeger opgemerkt en er onderzoek naar gedaan, maar alleen slechts op de plaats waar ik garnizoen hield. Dat onderzoek versterkte mij in het denkbeeld, dat niet het toeval, maar wel twee kennelijke oorzaken, deze uitkomsten voortbragten, namelijk:

1°. De meerdere tact en geoefendheid welke de kaders verkrijgen, om in den kortstmogelijken tijd de grootste portie leering en onderwijs toe te deelen; iets dat voor eenen eventuelen oorlog eene onschatbare goede eigenschap wordt; maar ook ten

2°. dat men met elk jaar meer miliciens in de gelederen verkrijgt, welke de vruchten medevoeren, die de behartiging van het lager onderwijs bij hen heeft doen rijpen, en, wier verstand meer ontwikkeld zijnde, ook des te spoediger voor de praktijk en in de voor hen altijd ingewikkelde theorien kunnen opgekweekt worden.

Voor al is het laatste opmerkelijk bij het wapen der artillerie. Het heeft mij aanleiding gegeven om eenige aantekening te houden, en bijna algemeen was het mij gebleken, dat die miliciens, welke snelle vorderingen in het theoretische der geschutkennis maakten, bij onderzoek ook bedreven waren in het lezen, schrijven, en, bij de meestgevoerden, ook in het rekenen.

In het jaar 1845 heb ik dit onderzoek een weinig verder uitgestrekt, mede met het doel, om te onderzoeken den invloed en den stand van het lager onderwijs in de onderscheidene provinciën, zoowel in de steden als ten platte lande.

Het is waar, ik kon dat onderzoek bij de artillerie te Nijmegen slechts over 89 miliciens uitstrekken, doch het getal der provinciën, waaruit de miliciens waren opgekomen, was nog al groot, zoodat ik, in dat opzigt, tot eenige gegevens kwam.

Mijne gevoelens aan den heer kolonel Goëts mededeelende, was deze zoo goed dergelijk onderzoek te doen bewerkstelligen bij zijn regiment (het 1ste regiment).

De hier volgende staat bevat het overzicht nopens het bedoelde punt van overweging, en zonder in verdere omschrij-

ring te treden, kan ik u de verzekering geven, dat het getal der miliciens, welke eenige bedrevenheid in het lezen, schrijven en rekenen verkregen hadden vóór hunne komst bij de korpsen, in de laatste jaren is toegenomen. Het zou wel der moeite waard wezen, dat de chefs der korpsen jaarlijks een dergelijk onderzoek bewerkstelligden, waaruit men eenige belangrijke gevolgtrekkingen zoude kunnen opmaken, zoowel voor den stand van het Lager Onderwijs, als voor de vruchten welke men daaruit trekt voor de opkweeking der miliciens in de beginselen der elementaire taktiek. Ik ben ook verzekerd, dat de Redactie van den *Militairen Spectator*, erkentelijk dergelijke statistieke berigten zal ontvangen, om er een gepast gebruik van te maken.

NUMERIEKE STAAT der Miliciens van de ligting van den jare 1844, en overzicht nopens hunne bedrevenheid in het Lezen, Schrijven en Rekenen, benevens opgave tot welke Provincie, en of zij tot de Stad- of Dorp-bewoners behoorden.

DETACHEMENT VAN HET 1ste REGIMENT ARTILLERIE
te Nijmegen.

PROVINCIE.	Kunnen Lezen.		Kunnen Schrijven.		Kunnen Rekenen.		To- taal.	Aanmerkingen.
	Ja.	Neen.	Ja.	Neen.	Ja.	Neen.		
Bewoners.								
Noord-Holland.								
Stad-	2	2	2	2	2	2	2	
Dorp-	8	1	8	1	8	1	9	
Zuid-Holland.								
Stad-	2	1	2	1	1	2	3	
Dorp-	4	1	2	3	1	4	5	
Gelderland.								
Stad-	4	1	4	1	4	1	5	
Dorp-	5	1	5	1	2	4	6	
Vriesland.								
Dorp-	9	1	7	3	3	7	10	
Noord-Brabant.								
Stad-	2	1	2	1	2	1	1	
Dorp-	6	1	6	1	1	6	7	
Utrecht.								
Dorp-	3	2	3	2	3	2	3	
Overijssel.								
Stad-	2	1	2	1	2	1	3	
Groningen.								
Stad-	2	1	2	1	2	1	1	
Dorp-	4	2	4	2	4	2	6	
Zeeland.								
Stad-	1	2	1	2	1	2	1	
Limburg.								
Dorp-	18	11	15	14	8	21	29	
TOTAAL.	76	13	59	30	38	31	89	

DETACHEMENT VAN HET 1ste REGIMENT INFANTERIE

PROVINCIE.	Kunnen Lezen.		Kunnen Schrijven.		Kunnen Rekenen.		To- taal.	Aanmerkingen.
	Ja.	Neen.	Ja.	Neen.	Ja.	Neen.		
Bewoners.								
Gelderland.								
Stad-	42	6	35	13	23	25	48	
Dorp-	60	24	56	28	19	65	84	
Utrecht.								
Stad-	15	8	15	8	10	13	23	
Dorp-	22	13	22	13	11	24	35	
Noord-Brabant.								
Stad-	38	29	37	30	25	42	67	
Dorp-	132	140	123	149	40	232	272	
TOTAAL.	309	220	288	241	128	401	529	

De resultaten, welke men, vooral in de beide laatste jaren, in de gedwongene snelle soldatenvorming van die jeugdige manschappen verkregen heeft, zijn buitengewoon groot geweest, en de ondervinding heeft de waarheid bewezen van de bewering, dat men in drie maanden een infanterist, een wel is waar oppervlakkig, doch in de bediening van het geschut vrij goed geoefend artillerist, en een alhoewel zwak, toch in tijd van nood, vrij bruikbaar kavallerist (om in het geld te rijden) kan vormen.

Maar..... zal men, bij eene oppervlakkige beschouwing dezer resultaten, welligt ook niet geneigd wezen, uit deze goede uitkomsten op te maken, dat dit goede, ja uitmuntende — als men wil — geen verder onderzoek vereischt, even als de hierboven bedoelde schrijver, dit den *optimisten* nopens het Lager Onderwijs ten laste legt? Het is te vreezen, te meer, omdat ook de miliciens van vroegere ligtingen, die aanvankelijk niet langer dan drie maanden in den wapenhandel geoefend waren, bij hunne wederopkomst duidelijk blijken gaven, dat zij in weinige dagen weder konden gebracht worden op het standpunt van bedrevenheid, waarop zij stonden vóór dat zij met groot verloop afgingen; ja dat zij beter en geoefender werden, nu geholpen door een meer ontwikkeld fysiek.

Ik wil gaarne toegeven, en instemmen met hen die de lof-trompet schel doen klinken over deze kunstgewrochten van de vlijt, het geduld en van de verkregen tact der officieren en kaders, en vind het gepast en billijk dat zij daarvoor eene belooning en aanmoediging ontvangen, maar desniettemin zal ik blijven beweren, dat zij slechts voor het

uitwendige zijn, en dat zij infanteristen, kavalleristen en artilleristen blijven, waarin de eigenlijke soldatenkiem niet te vinden is. Bij de officieren (grootendeels de adjudanten) en bij de onderofficieren, ja zelfs bij de korporaals, bestaat opgewektheid voor die opkweeking en eene soort van wedijver tusschen de regimenten, om hun *savoir faire* te toonen. De miliciens brengen de overtuiging mede, dat zij, in den gegeven tijd, moeten gevormd wezen, op risico van nablijven, ten einde den cursus met succes door te loopen. Van beide zijden bestaat er alzoo onverdroten lust om beider doel te bereiken: aan de eene zijde de lof van den inspecteur, aan de andere zijde, na het einde van den cursus, huiswaarts te keeren. Daarom loopen beiden gedurende drie maanden met noeste vlijt in het gareel, d. i. van 's morgens tot 's avonds laat, exerceren of theorie houden. Doch dit is mijns inziens niet de weg om bij de jonge miliciens den lust tot den soldatenstand op te wekken; iets, dat, naar mijn beste weten, toch ook noodzakelijk is, al ware het slechts om het steeds inkrimpend getal vrijwilligers aan te vullen. Menig milicien legde meermalen de gulle bekentenis af, dat hij te huis wel moest werken, doch niet zóó en zoo aanhoudend als bij den troep, en juist dáár, waar hij dacht dat het leven gemakkelijker, vrijer en aangener zou zijn.

Het tegenwoordig stelsel is welligt het gevolg eener gebiedende noodzakelijkheid, en dan dienen wij te zwijgen, omdat het onmogelijk is zulks van ons standpunt te overzien. En evenwel kan ik mij niet voorstellen, dat onze tegenwoordige wijze van legeraanvulling een blijvend stelsel kan worden; dewijl men nu toch reeds zóóvele miliciens na hunnen driemaandijkschen leercursus onder de wapenen moet houden, tot aanvulling van het ontbrekend organiek getal vrijwilligers; iets dat bij het wapen der infanterie in 't oogvallend wordt. Bestond daartoe eenig voornemen, dan toch zouden de krachtelooze kaders bij het laatstgenoemd wapen, onvermijdelijk moeten versterkt worden, om in tijd van oorlog niet weldra geheel ontbloot te zijn van onderwijzers, leiders en bestuurders van die jonge soldaten, die alsdan met groote getallen onder de wapens worden geroepen; en die, in weerwil hunner verwonderlijke geoefendheid, toch reeds in tijd van vrede, zooveel teregtwijzing in hunne soldatenleefwijze behoeven.

Is het slechts eene proeve, voor den tijd dat 's Rijks schatkist niet gedooft op het oude stelsel en de oudere formatie der kaders vooreerst terug te komen; dan zal die proeve niet zonder vrucht zijn gebleven, vooral voor het besef, wat men

doen kan als de nood dwingt; terwijl het stelsel van opkweeking werkdadig van alle zijden bekeken, uit het oude spoor gerukt, vele verbeteringen zal hebben ondergaan. In één woord, onze ondervinding zal er werkelijk door verrijkt zijn, en dan ook hare vruchten dragen en afwerpen (1).

Waarom zou ik het u ook niet bekennen, dat ik het vraagstuk onzer volkswapening, d. i. het verband van ons militie-stelsel met dat der schutterij, verre van opgelost beschouw. Beiden moeten — voor 't minst naar mijn bekrompen begrip — onafscheidelijk aan elkander verbonden wezen, en wel zoodanig, dat beiden geheel moeten staan onder het ressort van het kriegsdepartement. Het stelsel onzer nationale militie is niet zoo slecht en gebrekkig als sommigen het wel uitkrijten, maar het is voor notabele verbeteringen vatbaar, die men er aan zou kunnen brengen, zonder de grondslagen van dat stelsel te verwrikken of te verplaatsen. De groote behoefte zou zijn, eene duidelijke wet, waarbij de reeks van wijzigingen, veranderingen, toevoegingen, ampliatiën en nieuwigheden worden opgenomen. Eene wijziging in de wettelijke bepalingen der plaatsvervanging, en, zoo als sommigen, mijns inziens, met grond, beweren, eene verlenging van den tijd dat de miliciens in reserve moeten blijven, waardoor men hen een jaar later onder de wapens konde krijgen, met ten minste anderhalf verplicht verblijf onder de wapens voor de infanterie, en twee jaren voor de artillerie en kavallerie; ziedaar de hoofdtrekken der verbetering, die verdienen in overweging genomen te worden. Bragt men de wet op de schutterij daarmede in verband en onder het beheer van oorlog, alwaar het toch te huis behoort, als uitmakende het krachtigste deel van ons defensie-vermogen, en de schutterij eenigzins geëncadreerd bij het leger en tusschen een deel van de officieren van het leger, dan zouden er vele wenschen in het belang van Koning en Vaderland

(1) Ik sprak hierboven van de oude formatie, in eenen zin die de voorkeur schijnt te geven aan het vroegere. Dit was ook werkelijk de bedoeling, hoezeer ik de oude formatie en verdeeling van het bataillon in vier sterke kompagnieën, voor onzen landaard niet goed acht. Het is daarom dat ik in mijnen volgende brief zal gewagen van een klein vertoog, getiteld: Over de formatie van een infanterie-bataillon, 't welk ik zoo op het oogenblik gelezen heb in het Boijersche *Archiv für Officiere aller Waffen*, en wel in het nummer van Februarij 1846. Dat vertoog is afkomstig van een officier, rijk in krijgserfaring, en die, mijns inziens, op eene logische wijze al de nadeelen van de te sterke kompagnieën staft en door voorbeelden aantoot. Met dezelfde overtuigingskracht bewijst hij de groote voordeelen van het bataillon van zes kompagnieën. Het is geheel in mijnen geest geschreven, terwijl ik er niet aan twijfel, dat ook gij er volledig uw *concedo* onder zult stellen, omdat al de beweringen des schrijvers, op de aangetoonde krijgsondervinding, op cijferlogica en op het soldaten-moreel berusten.

bevredigd wezen. Het geheel zou iets kostbaarder, maar ook beter wezen, meer vertrouwen inboezemen.

Het wordt, mijns inziens, tijd, dat er aan deze kwestie gedacht wordt. De gebeurtenissen in Polen, en vooral de sympathie bij andere volken er door opgewekt, zijn toch zulke sprekende voortteekenen des tijds, dat zelfs de grootste *optimist* op het stuk van den eeuwigdurenden vrede, aan het weifelen moet zijn gebragt, waar het heen *kan*, en waar het heen *zal* gaan. Men heeft in de laatste jaren gaan vooronderstellen, dat de oorlog wegens staatkundige beginselen, die na de fransche Julij-omwenteling zulk een dreigend aanzien had gekregen, geheel was ingesluimerd, om niet meer te ontwaken; en nu heeft de ondervinding ons geleerd, dat alleen de bereidheid tot den krijg, dat de solide krijgsorganisatiën van Pruisen, Oostenrijk en Rusland, en de vastheid van beginselen, ja het leven van koning **LODEWIJK PHILIPS** dien te duchten krijg, voor een tijd lang — wie weet hoe kort — hebben weten te onderdrukken! De vrede, de onverwoestelijk gewaande vrede — ontkennen wij het niet — heeft op losse schroeven gestaan, en het zou vermetel zijn, de oogen te sluiten voor de teekenen welke die gebeurtenissen hebben nagelaten, en den indruk te verloochenen die zij gemaakt hebben op allen die lezen en denken.

Het zou als een proefstuk van wijsheid in onze vaderlandsche geschiedrollen te boek staan, indien het tijdperk van 1840—1846, gediend had tot een beproevingsstijd, om ook ons te leiden tot een sterk weêrstelsel, gebragt in verband met onze materiële en finantiële krachten, maar voornamelijk ook in harmonie tot de groote drijfveer die elk Nederlander moet bezielen: een drijfveer, die toch wel eenig en alleen zal wezen, het behoud onzer volkszelfstandigheid.

Groot en veel zijn de moeilijkheden waarmede te worstelen zal wezen, vóór dat men het zoo verre zal brengen in ons vaderland, waarin de oude provincie-geest weder aan alle zijden te voorschijn komt. En vooral in deze zaken, waarin men den sterken arm des volks, en de krachtdadigste en eenstemmigste medewerking van zijne vertegenwoordiging noodig zal hebben, om de bedoelde heilzame uitkomst te verkrijgen. Zorgvuldig en behoedzaam zullen dan ook zij moeten wezen, die geroepen zijn om de magt te besturen welke tot hunne dienst beschikbaar gesteld wordt, doch ook grootsch het loon bij tijdgenoot en nageslacht, voor hen die de bezwarenissen van allerlei aard zullen overwinnen.

Een krachtig weêrstelsel is eene behoefte voor elken staat in de loopende oogenblikken, omdat het niet slechts uitwendig wezenlijk sterk maakt, maar omdat het ook

den zedelijken moed versterkt van de Regering, en haar vertrouwen geeft in het waken en in het zorgen voor aller belangen; een vertrouwen dat zich mededeelt aan hen, op wien de taak rust, die belangen voor te staan in het buitenland. Te regt zegt **SIMON STIJL**, van onze buitenlandsche betrekkingen sprekende: « Onze grootste zwaarigheid schijnt hierin te bestaan, dat wij ons hoogste belang in eenen bestendigen vrede moeten stellen, en echter de achting van onzen staat, door eene gedurige vertooning van strijdbaarheid, moeten staande houden.» Die strijdbaarheid kan nu, mijns inziens, minder bestaan in een talrijk staand leger, omdat zulks niet overeenkomt met 's lands finantiële krachten, maar wel in eene sterke krijgsorganisatie. Deze kan echter niet daargesteld worden zonder de eenstemmige medewerking van onze vertegenwoordiging, die in hare vordering ten opzichte van hen die het Nederlandsche volk buitenlands vertegenwoordigen, meermalen vergeet, dat de zedelijke moed en de zelfstandigheid van den gezant, alleen voedsel kan vinden in de overtuiging, dat hij geen bespottelijk figuur maakt, als hij met *klem* spreekt, en van *kracht* gewaagt. Het vertrouwen op het volkenregt en op het verband 't welk dat regt den staten oplegt, is toch zóó luttel, wanneer men door in- en uitwendige krachteloosheid, de belangstelling der andere staten heeft ingeboet, ja zelfs den lust tot verdeeling en inlijving heeft wakker gemaakt. Zonderling toch klinkt het in den mond van den volksvertegenwoordiger, welke aan den eenen kant beweert, dat onze buitenlandsche staatkunde zwak en zonder veerkracht is, en aan den anderen kant met klem van redenen voortdurend tracht te betoogen, dat 's lands weerbaarheid moet ingekrompen worden. Zelfs een **VAN BEUNINGEN** zou zich bij zulk een stand van zaken, en voornamelijk bij zulk eene vreemde staatkunde, bedacht hebben, om fier te wezen, en de **VAN BEUNINGEN's** zijn, helaas! niet meer. En waar is zelfstandigheid zonder bewustzijn van kracht!

Gij ziet uit deze kleine *appendix* op dit onderwerp, dat de schrijver van het bovenbedoeld courant-artikel mij voor den geest gebragt had, dat de militaire kwestie, waarvan ik in mijne vorige brieven gewaagde, weder wakker in mij wordt. Ik geloof dat het ook werkelijk tijd is dat vraagpunt weder in behandeling te brengen. De omstandigheden en gebeurtenissen hebben als van zelve de aandacht daarop ingeroepen; maar dat een dusdanig onderwerp wel ter sprake te brengen is, doch moeilijk ingang vindt, dit is trouwens niet nieuw voor ons. De oude en nieuwe **Hollanders** hebben zich wel in andere onderwerpen verdiept,

en doen het nog; « maar werkzame lieden » — zooals STRIJL zegt — « op hun onderwerp ingespannen, zijn doorgaans koel voor alles wat daartoe niet behoort. Zoo waren de oude Hollanders, en zoo vinden wij nog dikwijls de verstandigsten onder ons. » Ik zal echter in mijne verdere correspondentie de aandacht op dat punt trachten te trekken. Mogt zij slechts iets bijdragen tot opwekking van den waren militairen geest, die voedsel noodig heeft, om niet in te sluimeren te midden van de anti-militaire opinien van den dag. Ook de beoefening der krijgskundige studiën heeft opwekking noodig; want hoe schoon de uiterlijke glans daarvan bij ons, zoo men zegt, schittert, vermeen ik wel te weten, dat men ook in dit opzigt, niet te veel moet bouwen op dat uiterlijke. Zou hierin het gezegde van den schrijver van het vroeger bedoelde courant-artikel, ook niet van toepassing wezen? De ware studiezin toch schittert niet, maar doet zich in daadzaken kennen, waaromtrent de boekhandelaars de beste statistieke berigten kunnen geven. Onze militaire letterkunde toch is in eenen kwijnenden toestand, en dit is een slecht teeken; vroeger heb ik geen tijdperk gekend, dat goede militaire handboeken niet konde worden uitgegeven, uit gebrek aan deelneming, zooals onlangs plaats heeft gehad met een handboek over de *wapenleer*, door een ijverig officier van het korps mineurs en sappeurs, met veel zorg en moeite bijeengebracht. Gelukkig nog dat het bestuur der Koninklijke Militaire Akademie, door meer middelen begunstigd, voort kan gaan in de uitgave van de reeks van krijgs-, bouw- en letterkundige werken die reeds zoo veel nut en licht verspreid hebben.

Van dit onderwerp kan ik niet afstappen, zonder u gunstig te hebben aanbevolen, den laatst uitgekomen *Krijgskundigen Leercursus*, namelijk de *Handleiding tot de kennis van den Vestingbouw, voor de Kadetten der Genie en Artillerie*, door den 1sten kapitein-ingenieur G. A. VAN KERKWIJK. Wanneer de schrijver niet tot mijne vrienden en oude militaire schoolkameraden behoorde, zou ik de groote verdiensten van dat werk voor u in het breede ontwikkelen en uitmeten. Ik wil zijne welbekende bescheidenheid echter niet kwetsen, en daarom zal ik alleen onder uwe aandacht brengen, dat wij met dit werk onze cijsbaarheid, in dat opzigt, bij de Franschen en Duitschers hebben losgekocht, en dat wij thans mogen bogen op eenen oorspronkelijken leercursus van den vestingbouw, die te gelijk een compendium is van al het wetenswaardige, dat vreemden over dit onderwerp geschreven hebben. De schrijver moest wel, uit den aard van zijn werk en uit de strekking van zijnen werkkring aan de Koninklijke

Militaire Akademie, den loop der ideeën van alle vestingbouwkundigen volgen, en hunne denkbeelden in het licht der Geschiedenis, en in wetenschappelijken zin onder de aandacht zijner toehoorders en lezers stellen. Doch het was ons niet onverschillig hoe dat geschiedde en hoe die rijkdom van boekenkennis ons aangeboden wordt. Voornamelijk moest hier worden in het oog gehouden, dat zijne mededeelingen van dien aard waren, dat het bezit zijner *Handleiding* eene verzameling van vreemde krijgskundige werken overbodig maakte voor den particulier, en toch eenen volledigen wegwijzer bevatte in de groote bibliotheken, tot opsporing van bijzonderheden. Daarenboven moest het geheel in eenen doorloopenden wetenschappelijken zin opgevat wezen, waaruit men den geest eener humane critiek voor de beoordeeling of de oorspronkelijkheid der schrijvers, voet voor voet kon volgen. Ik geloof te mogen zeggen, dat de schrijver aan die voorwaarde heeft voldaan, en alleen het 1ste HOOFDSTUK, waarin *acht en zestig* bevestigingsmanieren of wijzigingen van die manieren beschouwd zijn, toont reeds, welken noeste vlijt en volharding in het nasporen van de honderde bescheiden er noodig zijn geweest om deze taak ten einde te brengen, en een volledig overzicht van al deze stelsels daar te stellen. Even als voor dit onderwerp, zien wij den schrijver een dergelijk overzicht geven, ten opzichte der verschillende soorten van *gemeenschappen, bruggen*, enz., en uitvoeriger nog over de *mijnen en mijnstelsels*, in het 4de en 7de hoofdstuk. De 2de, 3de en 5de hoofdstukken behandelen speciale bouwkundige onderwerpen, zooals daar zijn: *over het bepalen van de hoogten der Vestingwerken; over de inrigting en afmeting der bekleedings-muren; over de bomvrije gebouwen*, enz. De overige hoofdstukken beschouwen onderwerpen van algemeene studie, allen rijk gestoffeerd met de literatuur der wetenschap, zelfs die van den laatsten tijd, terwijl een uitvoerige atlas van duidelijke schetsen, het voorstellingsvermogen te hulp komt, waar de tekst daarin te kort mogt schieten.

Een ander werk, dat, zoo ik vermeen, en wel zeer ten onregte, tot nog toe weinig buiten den kring van het wapen der artillerie bekend is, is de vrije vertolking van het hoogduitsche werk van JACOBI, *over de veld-artilleriën der Europeesche mogendheden*, 't welk met zooveel talent bearbeid wordt door den kapitein der artillerie STIELTJES. Voor de algemeene legerkennis is dit werk onmisbaar. De studie der kennis van de organisatiën, formatiën, de taktiek en het materiëel van de vreemde legers, schijnt trouwens slechts een zeer gering getal van adepten te hebben bij ons, en meer-

malen is het mij voorgekomen, dat er zeer weinig opwekkend tot die studie bestaat, zelfs onder hen, die dit *ex professo* moeten aanmoedigen door leer en voorbeeld. Dit baart wel eenige verwondering, juist nu ons kriegsdepartement, door het van tijd tot tijd zenden van officieren naar de vreemde legers, duidelijke blijken geeft van zijne groote belangstelling in de studie. En wat wonder ook, want de noodzakelijkheid dezer kennis zou dadelijk gevoeld worden bij den eersten oorlog, en menig generaal of hooggeplaatst hoofdofficier zou al vrij spoedig, zonder deze kennis, in verlegenheid komen, indien ook zijn staf in dezelfde onwetendheid verkeerde. De kapitein STIELTJES heeft, in navolging van zijnen hoogduitschen wapenbroeder, in de leemte ten opzichte der vreemde veld-artilleriën willen voorzien, en ik wensch van ganscher harte, voor hem en voor de zaak waarover ik zoo even sprak, dat hij niet door gebrek aan deelneming en aanmoediging, zijne hoogstbelangrijke onderneming moet staken. Indien ik mij niet bedrieg, dan zal binnen kort zijne schets der *Nederlandsche Veld-artillerie*, natuurlijkerwijze geheel oorspronkelijk bewerkt, het licht zien, waarover ik u in het belang der wetenschap uitvoeriger zal schrijven. Ik zeg uitvoerig, omdat het toch te wenschen is, dat dit gedeelte voor 't minst in de handen van al de officieren (de heeren generaals s. v. p. niet uitgesloten) van ons leger kome, om de zonderlinge en zeer verkeerde ideën over ons artillerie-materieel, die men nu en dan hoort luchten, eene betere rigting te geven.

De uitgever J. B. PETIT uit Brussel, vroeger gunstig bij ons bekend wegens de uitgave van zijne *Encyclopédie Militaire*, heeft den gelukkigen inval gehad, den prijs van zeven der klassieke werken, deze *Encyclopédie* uitmakende, op de helft te verminderen; waardoor de *Histoire critique et militaire des guerres de la révolution*, de JOMINI, 4 volumes, in plaats van f 58, nu slechts f 29 kost. *La vie politique et militaire de NAPOLEON*, racontée par lui-même au tribunal de CESAR, etc., 2 vol., van f 24 op f 12; en *Le traité des grandes opérations militaires*, mede van JOMINI, van f 24 op f 18. *Les principes de la stratégie*, par l'archiduc CHARLES (door JOMINI vertaald), met de *Mémoires sur la campagne de 1796*, par JOURDAN, van f 12 op f 6. *Le traité de tactique*, par TERNAI, 1 vol., van f 16 op f 8. *Les Esquisses historiques*, etc., par AMBERT, 2 vol., van f 8 op f 4, en eindelijk *Les Oeuvres d'OKOUNEF*, 1 vol., van f 10 tot f 5 verminderd zijn. Deze *Encyclopédie*, die eenen rijken schat van plans en kaarten bevat, is zodoende voor de waarde van f 76 te koop, en vormt,

vooral door de kaarten en plans, een fonds voor eene beknopte boekverzameling, en geeft gelegenheid, eene verzameling volledig te maken. Het zou een buitenkansje voor onze Oostersche kameraden zijn, indien de heer PETIT een depôt van zijne *Encyclopédie* te Batavia daarstelde, en zodoende van zijne zijde iets bijdroeg om de studie der krijgskunde te bevorderen.

Eene andere nieuwigheid die ik u ten sterkste kan aanbevelen, is de *Geschiedenis van het Spaansch Schiereiland*, gedurende de jaren 1807—14, van ACHIBALD ALISON, uit het Engelsch vertaald door den luit.-ingenieur G. KUYPER Hz., welke vertaling bij onze Uitgevers het licht ziet. Ik heb tot nu toe slechts eene livraison gelezen, doch deze heeft mij begeerig gemaakt ook de volgende te bestuderen. Rijkdom van inhoud, belangrijkheid der schetsen van personen en zaken, zuiverheid en stijl, alles boeit in dat boek de aandacht. Ook hierop zal ik later terugkomen, zoodra ik eene meer bepaalde opinie zal opgevat hebben over de strekking van dat werk.

TOT WEDERZIENS.

Bezuiniging.

Met veel genoegen ontvingen wij van eene ons welbekende en geachte hand, het navolgend verzoeken, dat mede de strekking heeft, de deelneming aan te moedigen tot het plan, 't welk onder den titel: *de Voorzorg*, door den majoor ENGELBERTS oorspronkelijk is voorgesteld. Het is geschreven onder den indruk, welken het eerste artikel op den schrijver gemaakt heeft, en wij hopen vurig, dat het iets zal bijdragen tot het doel dat wij ons hebben voorgesteld.

Onzen opregten dank betuigende aan den welwillenden correspondent, voegen wij er den wensch bij, dat hij ons meer malen moge vergasten met stukken van zijne hand, omdat wij de overtuiging hebben, dat het lezend publiek waarde stelt op de vruchten van zijnen geest.

De Redactie.

Zonder dat het ons iets mogt baten, klaagden wij sedert eenige jaren onophoudelijk over eene zaak, die het ongelukkige gevolg was van omstandigheden, welke voor het leger zoo al niet gelukkig, dan toch zeer gunstig waren. Laten wij eindelijk in de noodzakelijkheid daarvan berusten, en liever zien wat de toekomst ons belooft. Stellen wij ons

de navolgende vragen: Wat zal er waarschijnlijk geschieden als de staat niet meer behoeft te bezuinigen? dit wil zeggen, wanneer het finantieel evenwigt geheel hersteld en verzekerd zal zijn; wat, als de staat zijne uitgaven kan vermeerderen?

In het eerste geval zal men ons niet langer beknibbelen op paarden en fourages, op reisgelden en schadeloosstellingen van verschillenden aard, op ontbrekende dienstjaren bij het toekennen van pensioen; in één woord, men zal het bestuur van oorlog niet meer dwingen, om de zuinigheid, die deugd onzer voorvaderen, te doen ontaarden in schrielheid, waarvan zij eenen afschuw hadden.

In het tweede geval zal men misschien weder veteranen oprigten om oude soldaten te beloonen, en straf-divisiën om onwilligen tot rede te brengen; men zal school-kompagnien en instructie-korpsen vormen; men zal de regimenten kleiner maken en overal eene gunstige verhouding daarstellen tusschen de verschillende rangen; men zal misschien weder adjudanten toevoegen aan onze generaals, en de vervallene plaatselijke kommandementen en plaatsmajoor-betrekkingen doen herleven. Wie weet zelfs of wij ons staf-muziek niet terugkrijgen. — Ziet eens, kameraden, wat voor goeds er al niet in het actieve leger kan en gedeeltelijk moet gedaan worden. Wij mogen ons daarbij echter niet ontveinzen, dat het bevorderen bij keuze, hetgeen, wat men ook zeggen moge, als beginsel nuttig is, alsdan met meer strengheid zal worden toegepast; en dat, ofschoon men in den regel alsdan ook geen 22 jaren luitenant meer moge blijven, er toch altijd officieren zullen zijn, die op hoogen leeftijd met een klein pensioen de dienst verlaten.

Aan eene verhooging der pensioenen zal men nog zoo spoedig niet denken, te meer daar zulks aan de meesten onzer, door dergelijke maatregelen van zelve verzekerd zou wezen. Daarenboven, het budget van Oorlog belooft onder die gegevens eene som, die wij billijk mogen vorderen, maar die wij ons niet mogen vleijen te zullen zien overschrijden ten behoeve onzer ouden van dagen; vooral wanneer het vrede blijft en wij dus geene nieuwe verdiensten bij het vaderland kunnen doen gelden. Moeijelijk zelfs zullen wij ooit kunnen beweeren, meer aanspraak op dit voorregt te verkrijgen, dan onze kameraden van het Indische leger, en het is bekend welke maatregelen er ten hunnen opzichte verordend zijn. Wat baten bovendien de billijkste aanspraken, als hij, tegen wien men ze moet doen gelden, regter is in zijne eigene zaak.

Wanneer wij nagaan wat er ten deze zoo al in Frankrijk

voorviel (1), bij eene natie, waar door alle tijden heen vrij wat meer sympathie voor het leger heerschte, dan bij een handeldrijvend en zeevarend volk; dan kunnen wij ons waarlijk, zelfs in het meest verwijderde verschiët, ten deze, nog niet veel goeds beloven.

Ofschoon men, over de toekomst sprekende, moeijelijk anders dan van veronderstellingen kan uitgaan, zoo gelooven wij toch in het bovenstaande, geene overdrevene, geene onwaarschijnlijke verbeteringen als in de verte te hebben doen schemeren. De toestand van 's Rijks schatkist werd daarbij als gunstig aangenomen; maar durven wij nog schitterender veronderstellingen maken? Laten wij het wagen, en voor een oogenblik het zeer wenschelijke, maar zeer onzekere geval aannemen, dat ons vaderland eenen nooit gekenden trap van voorspoed bereikt, en dat de Staat rijk, ja schatrijk wordt. Mogt dit gebeuren, dan is daartoe zeker een lange onafzienbare vrede noodig, en wat zouden wij dan zijn, wij soldaten, die thans, nu de roede pas opgeheven is, reeds niet meer in tel zijn. Reeds nu beweert men in sommige dagbladen, dat wij even goed voor ons pensioen moesten gekort worden als de civiele ambtenaren, alsof wij, die de verbindtenis aangingen, van, zoo noodig, ons te laten verminken en eenen vroegtijdigen dood te sterven, geene hoogere aanspraken konden doen gelden, dan personen, die zich slechts verbonden om geld te tellen, te schrijven en te rekenen, of ter gelegener ure eenen vloed van woorden uit te kramen. Neen, wie telt den bliksem-afleider bij eenen wolkeloozen hemel, wie, het noodanker in de veilige haven! Neen, van eenen langen vrede hebben wij niets te hopen, niets te wachten. Maar kameraden, mij mogen ons daarom niet misleiden, met betrekking tot de taak die ons is opgelegd; zelfverloochening is de grootste pligt van den soldaat: eerst de belangen van het vaderland, dan onze eigene; behoeft het vaderland vrede, dan zullen wij ook met hart en ziel naar vrede wenschen, en — miskend, vergeten wegwijnen.

Zonder ons verder aan hersenschimmige onderstellingen over te geven, zullen wij toch nog een blik in de geschiedenis werpen. Het zou een te uitgebreid en te moeijelijk voorafgaand onderzoek vorderen, om te kunnen melden, wat er in verschillende landen gedurende hunnen hoogsten bloei, zoo al voor oude krijgslieden gedaan is. Minder moeijelijk is het evenwel om na te gaan, welken graad van gehecht-

(1) Lees in de werken van JOACHIM AMBERT, Brusselsche uitgave, de artikels van dezen schrijver in de verschillende Fransche Militaire tijdschriften.

heid aan en vooringenomenheid met den kriegsstand en de krijgsmattingen er bestond gedurende dergelijke tijdperken. Hieruit mag men het vorige veilig afleiden, en derhalve zullen wij eenige opmerkingen daaromtrent laten volgen.

Met den rijkdom der staten neemt wel hunne zorgeloosheid, maar geenszins hunne gehechtheid aan het krijgswezen toe. Athene bereikte onder PERICLES zijnen hoogsten trap van voorspoed, en dit gemeenebest, hetwelk slechts twintigduizend stemhebbende burgers telde, besteedde toen ongeveer honderd tonnen gouds van onze tegenwoordige munt tot verfraaijing der stad. En dit geld werd genomen van de oorlogsbijdragen der bondgenooten. Weinige jaren later, toen hunne voorspoedszon reeds begon te tanen, durfden de Atheners eene wet uit te vaardigen, waarbij het op doodstraf verboden was, zelfs maar voor te stellen om de oorlogsfondsen tot iets anders dan tot het geven van schouwspelen te gebruiken. Zij spreidden daarbij zulk eene weelde ten toon, dat het opvoeren van een der stukken van SOPHOCLES of EURIPIDES, meer kostte dan eenen krijgstogt tegen de barbaren. Toen was de republiek rijk, ja schatrijk, want gedurende den zevenjarigen wapenstilstand van den Peloponnesischen oorlog, werden er circa 20 millioenen gulden Ned. munt in de citadel opgespaard.

Athene werd diep en grievend vernederd door hare mededingster Sparta; maar ook deze, die zich vermeette om, in strijd met de wetten van LYCURGUS, gouden en zilveren munten te hebben, die zich door zijnen veldheer LYSANDER eenen buit liet toevoeren van nagenoeg 6 millioenen gulden, terwijl die staat vroeger slechts ijzer geld bezat en zelfs de overwonnene vijanden niet mogt uitschudden, ook deze was zijn val nabij. De Spartanen waren niet langer onverwinnelijk. Nimmer hadden de Spartaansche vrouwen en maagden den rook van een vijandelijk legerkamp van uit hare stad gezien. EPAMINONDAS gaf haar voor het eerst dit schouwspel. Maar de Thebanen waren toen nog niet door weelde verdorven; de groote EPAMINONDAS moest, eer hij te velde kon trekken, de nietige som van f 25 aan een zijner vrienden ter leen verzoeken, om zich te kunnen uitrusten.

De krijgsmattingen der Grieken verloren hare kracht, naarmate hunne tijdelijke welvaart toenam, tot eindelijk PHILIPS van Macedonie, koning van een volk, door hen barbaren geheeten, de Grieksche vrijheid den doodsteek gaf.

Vestigen wij onze aandacht op de Karthagers; hunne geschiedenis is kort: zij waren rijk, gierig, afkeerig van den kriegsstand, werden overwonnen en verdelgd.

Rome overwon de wereld door eene onveranderlijke en wel-

overlegde staatkunde en door onnavolgbare krijgsmattingen. Al de schatten der aarde vloeiden in haren schoot, en zoolwel de republiek als bijzondere personen, bezaten onmetelijke rijkdommen. Het zou onmogelijk en ook overbodig zijn deze rijkdommen door cijfers te doen kennen. Rome bezat alles wat het bezitten wilde. Niettegenstaande dit, bleef de toestand van het krijgswezen nog lang bewonderenswaardig, en de oude soldaat werd op eene schitterende wijze beloond. Toen keizer AUGUSTUS bepaalde dat deze belooning niet meer in landerijen, maar in geld zou bestaan, werd zij voor iederen veteraan vastgesteld op f 2500 voor eens; Rome maakt dus schijnbaar eene uitzondering. Maar, bedriegen wij ons niet, en vooral, verliezen wij niet uit het oog dat wij nagaan de belangstelling der natiën in hare krijgsmattingen, en geenszins de liefde der verdrukkers van hun vaderland, voor de legers die hunne blinde, maar baatzuchtige werktuigen waren. Sedert de dagen van SYLLA, was de naam van Romeinsch leger eene oneigentlijke uitdrukking geworden; men had de legers van SYLLA, van MARIUS, van POMPEIUS, van OCTAVIUS, van VESPASIANUS, enz., maar de Staat had zoo te zeggen geen legers meer.

Hoe ware het mogelijk geweest, om een leger, bestaande uit vrije Romeinen, te doen dienen tot vernietiging dezer vrijheid, die hun zoo dierbaar was? Hoe kon het noodzakelijk zijn, den Romeinschen soldaat in zijne grijsheid te verzorgen, zoolang hij tevens gegoed burger was? ROMULUS had aan den vrijen Romein slechts twee soorten van bezigheden toegestaan: de akkerbouw en de oorlog; geen andere waren eervol. Men moest tusschen zijn zestiende en zijn zeven en veertigste jaar, den Staat gedurende tien jaren, met de wapenen dienen; zonder dit was het niet geoorloofd naar eenige magistratuur of civiele bediening te dingen. Het Romeinsche volk was in zes klassen verdeeld, maar slechts de vijf eersten werden in de legioenen opgenomen. Toen de landerijen rondom Rome, en later die door geheel Italie, tot luthoven voor de Romeinsche grooten gebezigd werden, toen Sicilie en Egypte de graanschuren der Republiek waren geworden, was het duidelijk, dat de akkerbouw er zoo algemeen niet meer geacht kon wezen, als in de dagen toen men CINCINNATUS door een plegtig gezantschap van achter den ploeg riep, om het Dictatorschap te aanvaarden. De krijgsmatting was het eenige wat den edelen Romein overbleef, en het volksvooordeel verklaarde zich even sterk voor dezelve, als later in Nederland daartegen.

Maar zien wij wat er verder geschiedde. In den aanvang grepen de ligtingen slechts plaats in Rome zelf, doch later

begon men die ook bij de Latijnen te doen, vervolgens in geheel Italië, eindelijk ook in de wingewesten; en nog eer Rome zijnen hoogsten trap van grootheid bereikt had, durfde MARIUS reeds burgers uit de zesde klasse en vrijgelatene slaven in het legioen opnemen. Keizer AUGUSTUS maakte de legioenen tot permanente korpsen, en deze omstandigheid alleen kan ten bewijze strekken, hoe ver men toen reeds van de oorspronkelijke instellingen was afgeweken. Immers deze korpsen konden niet bestaan uit bemiddelde Romeinsche burgers, die eigen huis en hof te besturen hadden, die hunne stem uitbragten in de volksvergaderingen, en zulk een gewichtig aandeel namen in het regelen der staatsaangelegenheden. Toen deze keizer zijne magt genoegzaam bevestigd zag, hield hij ook op, het leger den naam van *kameraden* (1) te geven, en bestempelde het slechts met dien van *krijgsknechten* (2). Hieruit blijkt voldoende, dat hij het niet meer beschouwde als een gedeelte van het oppermagtige volk. Aan deze oppermagt toch bleef hij in schijn nog altijd gelooven, en wist die behendig te vleijen.

Behalve de organieke instellingen, ging in de dagen van Rome's grootheid, ook de krijgstucht verloren. Gedurende de burgeroorlogen van MARIUS en SYLLA, liepen geheele legers tot hunne tegenpartij over; die het meeste beloofde had de meeste krijgsknechten, onverschillig of hij voor of tegen de Republiek streed. In dit opzigt ging de achteruitgang van het krijgswezen niet alleen gepaard met den rijkdom van den Staat, maar deze rijkdom was er zelfs de onmiddellijke oorzaak van. Sedert dien tijd werd de krijgstucht bij afwisseling hersteld en weder verbroken, naarmate dat de Republiek al of geen inwendige rust genoot. De kunst des oorlogs evenwel bleef nog steeds het uitsluitend eigendom der Romeinen, en daardoor verrigteden zij nog altijd groote zaken, terwijl zij de legers nu eens door gestrengheid, dan door milddadigheid tot gehoorzaamheid noopten.

De regeringsdagen van keizer AUGUSTUS mag men gewis als het schoonste tijdperk van Rome's tijdelijken bloei aanmerken. Wij hebben gezegd dat de toestand van het krijgswezen toen nog bewondering verdiende, maar hebben ook aangetoond dat er toen al werkelijke achteruitgang bestond en dat de zaden van verderf reeds gestrooid waren. Hoe meer men nu in de rei der keizers afdalt, hoe meer verwijfdheid, ja zelfs lafhartigheid men zal vinden bij den eigentlichen Romein, en hoe meer bandeloosheid, onbeschoft-

heid en geldzucht bij het leger, dat ten laatste niets meer met Rome gemeen had. Wie herkent de krijgshaftige Romeinen van weleer, wier versch geworvene legioenen men onmiddellijk tegen den vijand kon zenden, uit de vreesachtige menigte, die gedurende den burgeroorlog tusschen VESPASIANUS en VITELLIUS beefde voor iedere bende soldaten welke de stad naderde? — De meeste keizers waren wel genoodzaakt het leger door rijke belooningen aan zich te verbinden; uit deszelfs handen ontvingen zij de keizerlijke waardigheid — en den dood. Vreemdelingen, barbaren werden Imperator, dat is oorspronkelijk, bevelhebber van het leger, en zulks geschiedde in een leger, waar eigenlijk geen vreemdeling dienen en dus nog veel minder aan het hoofd er van staan mogt, om tevens het geheele rijk te beheerschen. Het leger verkocht ten laatste het keizerschap bij opbod. Wie herkent uit deze schraapzuchtige horden de wakkere legioenen van weleer, die zich bij eede verbonden, om niets van den buit achter te houden, en die zelfs, na de instelling der soldij, nog op eigene kosten bleven dienen, uit liefde voor hun vaderland en uit zucht tot eer?

Maar haasten wij ons om dit tafereel te eindigen. Door het in dienst nemen van geheele legers van vreemdelingen, werden deze ook met de krijgskunst der Romeinen bekend, het eenige waarin zij nog voor hen moesten onderdoen. Het magtige Rome, dat in vroegere dagen slechts twee legioenen afzond om de grootste koninkrijken te vermeersteren, zonk zoo laag, dat het schatting betaalde aan de barbaren, om zich voor hunne aanvallen te beveiligen en de gevreesde Romeinsche naam werd bij de nieuwe volkeren, die Europa onder zich verdeelden, eenen schandnaam.

Wanneer men, den loop der eeuwen volgende, de verschillende natiën in hare tijdvakken van opkomst en bloei gadeslaat, zal men nagenoeg overal hetzelfde verschijnsel vinden. Het zij voldoende dat wij hier slechts eenige van diegenen hebben aangehaald, die de wereld het meest van hunnen krijgsgroem hebben doen gewagen. Wij zullen thans met de oude geschiedenis afbreken, en met een paar voorbeelden uit de nieuwere, onze stelling verder trachten te staven.

Onder KAREL V en PHILIPS II waren de legers van Spanje met roem in Europa bekend; er bestond geene betere infanterie dan de Spaansche, hunne kavallerie deed slechts onder voor die der Turken, en echter hadden die beide vorsten meermalen met geldelijke ongelegenheden te kampen. De schatten van Peru begonnen evenwel al milder en geregelder naar de Spaansche havens en in de Spaansche schat-

(1) *Commilitones*.

(2) *Milites*. SÆTON. in Oct. Cap. XXV.

kist te vloeijen. Diamanten en edelgesteenten, goud en zilver werden, om zoo te zeggen, met scheepsladingen overgevoerd. En niettemin, wij kennen den uitslag van den tachtigjarigen oorlog, en wij weten het, dat onder de regering van **LODEWIJK XIV**, Spanje het behoud van België slechts dáaraan te danken had, dat onze voorouders dien scheidsmuur tusschen hen en Frankrijk niet omvergeworpen wilden zien. De Spaansche krijgsmagt zonk in den overgang der zeventiende op de achttiende eeuw zoo diep, dat de trotsche Grandes hunne lakeijen tot hoofd-officieren lieten benoemen, daarbij de onbeschaamdheid voegende, deze hunne bedienden op hunne feesten in groot uniform te laten verschijnen, bij het uitoefenen hunner lakei-diensten.

In het schoonste tijdvak der regering van **LODEWIJK XIV**, werden in Frankrijk de inkomsten verreweg door de uitgaven overtroffen; **COLBERT** had dit batig slot reeds gebragt tot eene som van 45 millioenen francs. Het is genoeg bekend in welk eenen schitterenden toestand het krijgswezen zich toen bevond; eene reeks van bekwame veldheeren behaalde eene reeks van overwinningen, en verdiensten van verschillenden aard, werden, zelfs zonder dat men daarbij eene aanzienlijke geboorte behoefde te laten gelden, ook in het leger erkend en beloond. Het hôtél der Invaliden verrees, de eerste veteranen-kompagniën werden opgerigt, en de oude en verminkte krijgsmán vond rust in overvloed.

Maar **LODEWIJK XIV** leefde te lang; hij overleefde in meer dan een opzigt zijnen roem; in zijne laatste jaren moest hij vernederingen van verschillenden aard verduren, en ook voor het leger waren de schoone dagen vervlogen. Op het einde zijner regering bestond er zulk eene in 't ooglopende en algemeen erkende achteruitgang in de Fransche legerinstellingen, dat men den oorsprong daarvan noodzakelijk niet in dit, maar in een vroeger, en dus meer bloeiend tijdperk moet zoeken. De geschiedschrijver **MICHELET** zegt: « Les petits nobles étaient à leur choix officiers ou commis. Il y avait bientôt autant d'officiers que de soldats..... Les grands seigneurs achetaient des régiments pour leurs enfans en bas âge, commandaient les armées et se faisaient prendre à Crémone, à Hochstedt.»

Onder zijnen opvolger werd het leger zoodanig verwaarloosd, dat het in 1733 niet eens zijne tenten wist op te slaan.

Hoe het in Nederland gesteld was met het leger te lande gedurende de volle honderd jaren welken op den Munsterschen vrede volgden, is bekend. Deze eeuw was de schoonste die ons vaderland ooit beleefd heeft en misschien immer beleven zal, en echter geraakte de krijgsmagt waarmede de

Prinsen **MAURITS** en **FREDERIK HENDRIK** zulke groote daden verrigt hadden in het jammerlijkste verval. Het leger dat nog kort geleden eene oefenschool was voor geheel Europa, kon in 1665 geen weêrstand bieden aan de 16000 man, waarmede de Bisschop van Munster ons besprong, en aan Frankrijk moest men om hulpbenden verzoeken. Wij zullen niet eens spreken van de hoogloopende oneenigheden, die het verwaarloozen der landmagt ten gevolge had, tusschen den stadhouder en sommige steden, tusschen deze en meer anderen, tusschen provinciën en provinciën; wij zullen alleen wijzen op het noodlottige jaar 1672. Behalve aan den wil van God, had Nederland zijn behoud slechts te danken aan de fouten des vijands en aan de veldheer-talenten van eenen jeugdigen vorst, dien men reeds in de wieg veroordeeld had om de waardigheden zijner voorouders te derven, dien men meer vreesde dan vertrouwde, en op wien men nimmer zijne hope gesteld had. Een der voortreffelijkste staatsmannen zijner eeuw, de groote **JOHAN DE WITT**, werd het slagtoffer van zijne overmatige vrees voor inwendige verdrukking en sleepte zijnen broeder met zich mede in zijnen val. Eene blinde en opgeruide volksmenigte velde een eigendunkelijk en wreedaardig vonnis over deze wakkere mannen, die het van landverraad beschuldigde. Hoe verre eene dergelijke aantijging ook bezijden de waarheid moge geweest zijn, zoo hadden evenwel deze vurige republikeinen — maar: de *mortuis nisi bene*. Het verschrikkelijke uiteinde van dit broederpaar, heeft hunne nagedachtenis geheiligd bij het volk van Nederland. En wij althans, die hier den schijn van onpartijdigheid niet voor ons zouden hebben, zullen het niet wagen hen te veroordeelen.

De lessen der ervaring gingen voor de tijdgenooten verloren; hoe kunnen wij ons dus verwonderen, dat het late nageslacht er zoo weinig partij van trekt.

Hier zullen wij onze beschouwingen eindigen; maar, ook aan ons, kameraden, biedt de Geschiedenis wijze lessen, en laten wij dan zorgen van niet in dezelfde dwaling te vervallen, waarvan wij anderen beschuldigen; laten wij partij trekken van hetgeen de ervaring ons leert. Gij ziet het, de bloeiendste staat van 's lands geldmiddelen, mag u hoop geven, maar geeft volstrekt geen regt tot het maken van gunstige gevolgtrekkingen. Het leger is als de stelling die men behoeft tot het bouwen van een huis; is het huis gereed, dan breekt men de stelling niet alleen weg, maar, hoe minder men van stormen en aardbevingen hoort, die het gebouw op deszelfs grondvesten doen schudden, hoe minder men van hagelslag verneemt, die de kostbare glasramen ver-

brijzelt, hoe zeldzamer het onweder brand verwekt, hoe minder men ook genegen zal zijn die stelling, dat rentelooze kapitaal te bewaren en te onderhouden.

Wij mogen dus niets overlaten aan de toekomst, maar moeten zelve bijtijds wijze maatregelen nemen; wij moeten voorzorg hebben. In werkelooze verstopping daar neder te zitten, te jammeren en te klagen, baat weinig; zelf de handen uit de mouw gestoken wanneer de gelegenheid daar is, en dat is zij. Een belangloos en aannemelijk voorstel is aan het leger gedaan, thans staat aan een iegelijk den weg open, om in persoon mede te werken tot verbetering zijner toekomstige omstandigheden.

Mogt de bedoelde voorzorg ontoereikend wezen, dan hebben wij naderhand het regt om onze stem te verheffen, en met gepasten eerbied datgene te vorderen, wat wij gelooven dat ons, in weerwil onzer verdienste, onthouden wordt. Maar zoo het thans voorgestelde pensioenfonds niet tot stand komt, uit laauwheid en onverschilligheid van onze zijde, dan hebben wij dit regt voor altijd verloren. Meermalen hebben stemmen uit het leger den moed gehad om het voor den soldaat zoo terugstootende punt te behandelen, van geldelijke verbeteringen te vragen, voor het leger. Niet altijd zijn deze stemmen onverhoord gebleven, doch wanneer men zelf den moed en lust mist om iets tot eigen welzijn te beproeven, wanneer men zich geene kleine opofferingen wil getroosten, ten einde daarvan later rijke vruchten te plukken, dan waarlijk kan men ook niet vergen dat anderen voortgaan met het behartigen van belangen, die men zelve verwaarloost.

Vereenigt u dus met het voorstel tot oprigting van een onderling pensioenfonds, en houdt in het oog, dat voor alsnog een ieder het regt heeft zijne aanmerkingen en verbeteringen te doen kennen. Niet alleen dat dit een regt is, het is zelfs een pligt voor allen die het wel meenen met hunne kameraden. De hand te bieden tot de daarstelling van zulk eene nuttige en wijze inrigting, voegt ons allen. En gij, die door de fortuin zoodanig begunstigd zijt, dat gij dezen steun in uwe grijsheid niet behoeft, bedenkt dat niet ieder zoo gelukkig is; wordt deelnemers, al was het ook slechts in geringe mate, en laat tijdelijk welzijn u niet onverschillig maken voor het lot van anderen; bovendien, de voorwaarden blijven ook voor u nog altijd aannemelijk.

In één woord: «Nu of nooit;» het oogenblik van handelen is daar, en dit oogenblik zal over veel beslissen.

DIXI.

DE NIEUWE METHODE VAN AFRIGTING VAN REKRUTEN.

Het gouvernement heeft, in navolging van hetgeen bij de Pruisische kavallerie beproefd is, ook voor onze beredene troepen eene proeve willen nemen met eene nieuwe methode van afrigting der rekruten. De heer majoor VAN MERLEN, altijd in het gareel wanneer het den voortgang van zijn wapen betreft, rusteloos wanneer er iets moet beproefd worden, dat strekken kan om zijne speciale wapenkennis te vermeerderen, heeft ons het navolgend overzicht gegeven, terwijl hij daarop laat volgen het *Programma* van eene *School des Ruiters te Paard*.

De Redactie.

Zoo als het met alle nieuwigheden of proeven gaat, zal het ook met deze methode gaan, men zal voor- en tegenstanders vinden.

Wij voor ons kunnen niet ontveinzen, dat wij er zeer veel goeds in gevonden hebben; men moet zich echter geene illusien maken, door zich te gaan verbeelden dat de rijkunst, die altijd zoo moeilijk was, nu op eens zoo gemakkelijk geworden is. De weg is gemakkelijk en minder vervelend voor den rekrut geworden.

Indien men zich nu echter verbeeldt, dat men een goed ruiter in twee maanden tijds kan opkweken, dan zal men zich deerlijk vergissen, maar men zal, volgens die methode, in drie maanden een bruikbaar ruiter in de gelederen vormen, hetgeen het doel van ieder reglement moet zijn, omdat men nimmer weet, wat er tusschen hier en drie maanden kan gebeuren.

Is de ruiter nu eens bruikbaar in het gelid, en heeft men tijd over, dan wordt zij beter en grondiger afgerigt.

Dit levert volgens onze wijze van zien, de volgende voordeelen op:

- 1°) Men verveelt den rekrut niet, met hem vele maanden als rekrut te laten rijden; hij krijgt dus minder tegenzin in de dienst.
- 2°) Dat de officieren bij de eskadrons ook goed met de instructie bekend worden en blijven, de ritmeesters de manschappen spoediger onder hun onmiddellijk toezigt hebben, en de dienst voor de andere ruiters minder bezwarend is.

Om lust en ijver voor het rijden op te wekken en gaande te houden, moet men zich wel wachten van de rijkunst als een onoverkoomlijke berg te doen voorkomen.

Dit zoude het geval zijn, indien men den rekrut, zooals in het thans bestaande reglement, eerst alles op de deken wilde laten uitvoeren, dan op den zadel zonder beugels, vervolgens met beugels, en eindelijk met de stang.

Het te lang achtereen zonder beugels rijden, is zeer vervelend; dit hebben wij steeds afgekeurd.

Wij hebben steeds vroeg met beugels doen rijden, maar het eerste $\frac{1}{4}$ uur tot de 3^e les, des morgens zonder beugels, en hebben ons daar wel bij bevonden.

Het onmiddellijk rijden met de stang, hadden wij met de kadets der infanterie, genie en waterstaat, met goed gevolg beproefd.

Toen men dit bij het leger wilde invoeren, werd het algemeen verworpen, zonder het echter te beproeven.

Wij hadden dit gedaan, in navolging van de Saksische en Oostenrijksche kavallerie, die toch ook nog al goed rijdt.

Hoewel deze natiën nu meer uit den aard ruiters zijn dan wij, kan men daartegen overstellen, dat onze lieden over het algemeen bevattelijker zijn.

Van de andere zijde moet men zich ook wel wachten van de rijkunst te ligt te doen voorkomen; de rekrut zou zich dan te weinig moeite geven.

Zoodra hij dus zóóver afgerigt is, dat hij in het eskadron kan overgaan, moet men hem een paard laten rijden dat wat moeilijk is.

De uitkomsten te 's Bosch bekomen, zijn, zooals ik ze nog nimmer gezien heb, en het verwonderlijkste van allen is, dat reeds in de eerste les de houding goed was en de hulpen merkwaardig werden aangewend.

Deze uitkomsten zijn zóó geweest, dat wij twijfelen of ze met alle rekruten en instructeurs zullen verkregen worden, weshalve wij vermeenen dat de tijd van twee maanden te kort is.

In Saksen moet een rekrut in vier maanden in het eskadron kunnen overgaan; indien wij nu drie maanden daartoe besteden, zooals voorheen met miliciens, dan gelooven wij reden van tevredenheid te hebben. Wel te verstaan drie maanden exercitie te paard.

Thans zullen wij de grondregels punt voor punt nagaan, waarop de methode berust.

1°) De aanvang van het onderrigt door eenige dagen theoretische en praktische instructie te voet, voor te bereiden.

Dit is zeer goed gezien; de ruiter heeft dan een beter denkbeeld van hetgeen hij moet uitvoeren en men wint veel tijd onder het rijden uit.

Men heeft daartoe bepaald 5 à 6 dagen; dit is mogelijk met de miliciens, doch zeer moeilijk, met de vrijwillige

rekruten zoo niet onmogelijk, omdat heden een rekrut, morgen twee, en dan weder een geruimen tijd hoegenaamd geen rekruten aankomen; men zoude dan een zeer groot aantal afdeelingen of klassen verkrijgen en een legio instructeurs en rijbanen noodig hebben.

Bijv. hier in Amsterdam, hebben wij de nieuwe manege van 8 tot 11 uur in gebruik; men zou dus drie klassen kunnen hebben, maar dan schoot er niets voor de remonte-paarden over, die toch ook dienen afgerigt te worden, zoodat wij nimmer meer dan twee klassen kunnen hebben.

Alleen in de zomermaanden kan men hier geregeld van de buiten-manege gebruik maken, en juist in deze zomermaanden komen de miliciens.

Alle rekruten, die nu aankomen, worden in eene derde klasse vereenigd en onderwezen, in en bij de kazerne, in al hetgeen wat tot de rijkunst, de inwendige dienst betrekking heeft, terwijl daarenboven de exercitie te voet een aanvang neemt.

Zoodra nu eene klasse afgeëxerceerd is, worden de meest geschikten, bij voorkeur de oudsten, uitgekozen om met de rijkunst een aanvang te nemen; zoodoende zullen er slechts weinigen zijn die 5 à 6 maanden bij de rekruten doorbrengen.

In de algemeene voorschriften zou dus bepaald dienen te worden, dat de rekruten in 3 à 4 klassen, naar de lokaliteit, zouden moeten verdeeld worden, waarvan de laatste klasse in de voorbereidende oefeningen zoude moeten onderwezen worden, en met de rijkunst beginnen zoodra de eerste klasse afgeëxerceerd is.

2°) Het aanwijzen van een vast paard voor ieder rekrut, is ook zeer goed, mits het een goed paard zij; de rekruten kunnen dan onderling ruilen, zoodra zij eenigen tijd gereken hebben.

Dat wij zulk een groot aantal middelmatige en ruwe ruiters in de gelederen tellen, kan grootendeels toegeschreven worden aan de slechte paarden, die men aan de rekruten gaf.

Sedert dat wij officier zijn, hebben wij meest gezien, dat de eskadrons-kommandanten altijd de slechtste paarden aan de rekruten gaven, die geen van allen aan de hulpen gehoorzaamden, welke in het reglement voorgeschreven waren, en alleen met rukken en sporen bestuurd konden worden.

Het natuurlijk gevolg was, dat deze wijze van besturen later op andere en betere, ja zelfs op remonte-paarden toegepast werd, en zeer vele bedorven zijn geworden.

Zoolang men nu op deze wijze voortgaat, zal men altijd veel middelmatige ruiters en slecht afgerigte paarden hebben.

Van den anderen kant beschouwd, is het ook hard, een goed paard te ontnemen, doch dit is nu voor eens.

Heeft men eenmaal een vast getal goede paarden voor de rekruten bestemd, die aan geen oude ruiters meer toebehooren, dan kunnen deze zich ook niet meer beklagen, dat hunne paarden door de rekruten bedorven worden.

In Pruisen heeft men ook de noodzakelijkheid ingezien van de rekruten goede paarden te geven.

Na afloop van de najaars-exercitien, worden alle paarden van het geheele regiment weder op nieuw uitgedeeld.

De remonte-paarden worden aan de beste ruiters gegeven.

Bedaarde en zeer goede paarden aan de rekruten en de overige aan de andere ruiters.

Zou het dan ook niet doelmatig kunnen zijn, dat men bij ons, na afloop van de najaars-exercitien, hetzelfde deed.

De eskadrons-kommandanten kunnen nagenoeg berekenen, hoeveel paarden zij op een jaar voor de rekruten zullen noodig hebben, en dan bij deze gelegenheid het benodigde geheel uitkiezen.

Het opkomen van de miliciens gedurende 3 maanden, is echter het grootste struikelblok. Nu kan men niet anders dan goede ruiters gedurende drie maanden demonteren, en dit is eene hardigheid, welke vele ruiters de liefde voor hun paard doet verliezen.

Wij zouden dus in het belang van het wapen voorstellen:

1°) Om den milicien geheel te huis te laten, en alleen in tijd van oorlog op te roepen, of

2°) De miliciens twee jaar onder de wapens te houden, hen te kleeden en betalen als de vrijwilligers, en het getal van deze in evenredigheid te verminderen, om de kosten te vinden.

Men kan dan keuriger op de vrijwilligers zijn, en de miliciens zouden grondiger onderwezen worden; men had dan in tijd van oorlog een vrij wat beter soort van ruiters.

Een hoofdvereischte bij het kiezen van de miliciens is, dat zij vroeger met paarden hebben omgegaan, en niet, zooals thans geschiedt, kleermakers, enz.

3°) Het onmiddellijk gebruik van den zadel verkort de weg; men kan zeer goed oorlogs-ruiters zijn, zonder op een deken te kunnen rijden.

De zit op den zadel verschilt te veel met dien op de deken. De ruiter moet weder een' geheel anderen zit aannemen.

Het ligter doorrijden is echter het nadeel van terstond op den zadel te rijden.

4°) Het gebruik van eene deken over den zadel, dient om het doorrijden voor te komen.

Wij zouden dus voorstellen de oude dekens die jaarlijks afgekeurd worden, dubbel op elkander te naaijen en ter

grootte van den zadel op hetzelfde te leggen, even als een schapevacht.

Met den achterlepel en de pistoolholster, zijn de dekens, zooals ze thans zijn, daarvoor niet geschikt; de nieuwe deken die men in Pruisen beproeft, heeft nagenoeg deze grootte, en men kan ze nergens beter bij vergelijken dan bij 2, 3 à 4 dekens, naar gelang van de dikte van de stof, op elkander genaaid, die, in plaats van een gevouwen deken, onder den zadel gelegd wordt.

Een tweede middel om het doorrijden te verminderen, is dat men den man bij de aankomst een rijbroek zonder leder geeft, en hem met leder belegt zoodra hij begint te verslijten.

Één broek is veel te weinig voor een kavallerist; ook hebben zij allen twee met leder.

5°) Het dadelijk aandoen van de stang verkort ook den weg; om een paard met de stang te besturen, bestaat immers de noodzakelijkheid niet dit vooraf op de trens te leeren.

De ruiter kan zijn paard beter houden, krijgt dus spoediger vertrouwen, en leert minder krachten bij het besturen aan te wenden.

6°) Het verdeelen der dagelijksche oefeningen te paard, in twee lessen, ieder van een half uur, is ook doelmatig; de ruiter zal zich dan minder vermoeijen en minder vervelen, want alle beginselen zijn moeilijk en vervelend.

Een klein bezwaar doet zich echter hierbij op, dat is, als de manege wat ver van de stal is, en er geen plaats is om theorie te houden.

7°) Een onmiddellijke doorzetting tot de tweede les is zeer goed; door vele bewegingen moet men de goede houding, het evenwigt en de besturing verkrijgen.

8°) Binnen de twaalf dagen de sabelhouwen in alle gangen te doen uitvoeren, komt ons niet doelmatig voor.

Een kavallerist die nooit te voren gereden heeft, en reeds den 12^{den} dag in alle gangen sabelbouwen doet, zal waarlijk in het gevecht nog niet zeer gevaarlijk zijn.

De twee dagen die men nu, volgens de nieuwe methode, met de sabel doorbrengt, kunnen nuttiger besteed worden met de goede besturing en houding.

Wij hebben dit zien uitvoeren, en hoewel de wendingen en volten vrij goed werden uitgevoerd, waren de bewegingen van de sabel van weinig beteekenis, en dat was in het blinde geschermd, weshalve wij zouden voorstellen, om eerst in de derde les met de sabel te beginnen.

9°) Voorts na verloop van vier weken, 24 oefeningsdagen, als volkomen te paard gevormd, in het eskadron te kunnen overgaan.

Hiermede kunnen wij ons niet vereenigen; die tijd is wat te kort; alleen in tijd van oorlog en dan nog in den hoogsten nood zou zoo iets aan te raden zijn.

10°) Na verloop van twee maanden, bij verdere voortzetting van de afrigting, de rekrut op de deken doen rijden.

Dit is zeer goed; om een bruikbaar oorlogs-ruiter in de gelederen te hebben en een goed ruiter te vormen, moet de fijne schaaf er over, dat is, een ruiter die in staat is:

1°) Remonte-paarden af te rigten;

2°) Kwade paarden te verbeteren;

3°) Die zijn paard afzonderlijk geheel meester is, en met zijne wapens in de drie gangen alle bewegingen kan uitvoeren;

4°) Die in den ren zich langs den hals van het paard durft leggen en een goeden houw door den grond doen;

5°) Die in den ren over een sloot en wal springt, en op het oogenblik van den sprong achter zich om ziet, en met het pistool vuurt, of regts en links achterwaarts houwt. — Hoeveel zulke ruiters heeft men per eskadron?

De bepaling dat alle rekruten op een afgezonderd lokaal moeten logeren, is zeer doelmatig.

Het verwerpen van het grondbeginsel, dat men van de eene beweging niet tot de andere kan overgaan, voor en aler iedere beweging goed uitgevoerd wordt, is ook doelmatig.

Iedere voorgaande beweging is de inleiding tot eene volgende, en iedere volgende eene meerdere volmaking van de voorgaande.

De eerste twee dagen is het voldoende te stappen en te draven op de volte en het langwerpige vierkant, van hand veranderen en doubleren, en met ééne links en regts; daarna vele en aanhoudende bewegingen makende, bevordert men evenwigt en besturing.

Velen zullen misschien zeggen, dat de korte tijd van afrigting verderfelij is voor het vervolg, omdat de grondbeginselen niet zoo vast ingeprent worden als door eene langdurige afrigting.

Dit is waar voor de miliciens die weder heengaan, maar niet voor de vrijwilligers; die kan men naderhand zeer goed beter afrigten, want jonge lieden op die jaren, kan men plooijen en vouwen zooals men wil, al hadden zij ook de eene of andere slechte gewoonte verkregen.

Men heeft immers veel liever jonge lieden, die met paarden hebben omgegaan, en zoo uit de natuur lessen in de rijkunst ontvangen hebben, dan andere jonge lieden; welnu, welke slechte gewoonten en houding hebben eerstgenoemde niet dikwijls.

Om onze wijze van instrueren beter te verklaren, laten wij hier een proef-programma voor eene rijkunst volgen.

Eer wij echter daartoe overgaan, geven wij eerbiedig aan Zijne Excellentie den Minister van Oorlog in overweging, of het niet doelmatig zoude zijn, om prijzen uit te deelen aan die remonte-rijders, welke hunne paarden het beste afrigten, en ieder daarenboven jaarlijks eene rijbroek te geven.

Men moedigt door het geven van prijzen aan: 1°. Het schermen; 2°. het dansen en zingen; 3°. het zwemmen; 4°. het schijfschieten; 5°. het voltigeren; 6°. de scholen. Wij zouden dus gaarne daarbij zien: 7°. voor de beste remonte-ruiters, en 8°. voor de beste ruiters in het eskadron, die al datgene uitvoeren wat wij onder de rubriek van een goed ruiter gezegd hebben.

Wij gelooven dat Zijne Exc. daardoor de emulatie bij de kavallerie zeer zoude opwekken.

PROGRAMMA VAN EENE SCHOOL DES RUITERS TE PAARD.

I. HOOFDSTUK.

Voorbereidende oefeningen in en bij de stallen.

A. VOOR HET RIJDEN OP DEN ZADEL EN MET DE STANG.

1. Kleeding van de ruiters en hun getal.
2. Uitrusting der paarden. a) Het opzadelen. b) Het opstangen.
3. Het geleiden der paarden.
4. Het opstellen der paarden.
5. Houding des ruiters naast het paard.
6. Benaming van de deelen van het paard.
7. Verklaring van de binnenvuist en buitenteugel, enz.
8. Op- en afstijgen. a) Op kommando; b) oefening in hetzelfde.
9. Houding te paard. a) Zonder beugels; b) met beugels; c) in buitengewone gevallen.
10. De houding verbeteren door gymnastische oefeningen: a) Beweging van het hoofd; b) Terugbrengen der schouders en ellebogen; c) lenden- en heupbuiging; d) beweging en aansluiting met de dij; e) beweging der beenen.
11. Houding van de stangteugels. a) Met de trens; b) zonder de trens.
12. Het rigten der teugels.
13. Beweging van de stanguist.
14. Werking van de teugels.
15. Werking van de beenen.
16. Het gebruik van de sporen.

17. Vereenigde werking van handen en beenen. a) Bij het verzamelen; b) bij het vooruitgaan; c) halt houden; d) teruggaan; e) ophouden met teruggaan; f) de wendingen en volten; g) het versnellen der gangen; h) het overschenkelen; i) de galop.
18. Het sluiten en openen der rijen.
19. De wending op het midden.
20. De wending op de achterhand.
21. Het af- en opstijgen.
22. Het geleiden der paarden naar den stal.
23. Het voltigeren.

B. VOOR HET RIJDEN OP DE DEKEN (OF ZADEL) MET TWEE TRENSSEN.

1. Het vouwen en plaatsn van de deken.
2. Het optrensen.
3. Het geleiden der paarden.
4. Het op- en afspringen. a) Op kommando; b) oefening in hetzelfde.
5. Stelling der vuisten. a) Eerste stelling; b) tweede stelling.
6. De teugels verlengen en verkorten.
7. De teugels kruisen en verdeelen.
8. Bewegingen van de vuisten. a) Het aanhouden; b) het geven; c) het wenden; d) het overschenkelen; e) de galop.
9. Vereenigde werking van handen en beenen, heeft plaats als met de stang.
10. Het af- en opspringen.
11. Het geleiden der paarden naar de stallen.

Opmerkingen.

Indien de vrijwillige rekruten eenen geruimen tijd moeten wachten eer zij de lessen beginnen, dan moeten zij alle bovengemelde oefeningen voor dezelve doorloopen.

Kunnen de rijlessen beginnen vóór dat alle bewegingen doorgelopen zijn, dan doet men voor het afmarcheren naar de baan, ze gedeeltelijk stilstaande uitvoeren, naarmate de rijlessen vorderingen maken, zoodanig, dat men in de baan zich noch met de bewegingen stilstaande, noch met verklaringen behoeft op te houden.

De miliciens leert men er de eerste week een gedeelte van, en later des morgens dat gedeelte, wat daarna in de baan moet worden uitgevoerd.

1) De ruiters moeten de eerste dagen zonder sporen en daarna met sporen uitgerust zijn, opdat men hen aanwijzen kan, hoe ze gebruikt moeten worden.

2) Wij geven de voorkeur aan de Pruisische wijze van de paarden te geleiden: het uiteinde der stangteugels in de linker hand, en de regter hand aan de trensteugels, onder de kin en op 6 duim afstands er van geplaatst.

Is een paard zeer moeilijk te houden, dan verlaat de regter hand de trensteugels, om de stangteugels aan te vatten.

8) Het vlug op- en afstijgen en het goed stilstaan der paarden, is een hoofdvereischte bij de kavallerie.

Indien men nu alleen dit bij het begin en het einde der lessen, eenmaal op het kommando doet, dan krijgen de ruiters dit vereischte niet.

Zoodra dit nu goed op kommando uitgevoerd wordt, zal men de ruiters eenige malen zonder kommando laten op- en afstijgen, naar goeddunken.

10) Deze oefening die bij de voorbereidende lessen, en later bij de rijlessen onophoudelijk herhaald moet worden, brengt veel tot eene goede houding bij.

De ruiters moet men man voor man nazien, en die deelen welke niet goed geplaatst zijn, door deze gymnastische oefeningen verbeteren.

13) Bij het besturen van het paard, werkt de linker vuist zooals voorgeschreven is, en de regter trensteugel wordt mede aangehouden of gegeven, vooral bij de volte en wendingen.

16) Men doet man voor man de sporen geven, om de ruiters er het goed gebruik van te leeren.

Men kan dit bij onderscheidene bewegingen doen uitvoeren, de gevoeligheid van het paard hierbij goed in acht nemende.

17) Al deze bewegingen, behalve het uitstrekken der gangen en den galop, moeten zooveel mogelijk op de plaats bij de stallen uitgevoerd worden.

Zij moeten uitgevoerd worden zooals in de School des Ruiters voorgeschreven staat; echter wenschen wij bij het ophouden en teruggaan, dat de beenen eerst aangelegd en dan de teugels aangehouden worden, ten einde met eene gebogene achterhand op te houden en terug te gaan, iets dat met de oude wijze van werking niet plaats had.

HET RIJDEN OP DE DEKEN (OF ZADEL) MET TWEE TRENSSEN.

Om de ruiters meer in het vast zitten te paard te volmaken, zal men hen bij het einde van de instructie op de deken en daarna ook op den zadel met trossen doen rijden; men moet dus ook vooraf de ruiters met alle grondbeginsselen bekend maken.

6) Het verlengen van de teugels is onnoodig te leeren, want de teugels glijden onophoudelijk door, zoodat zij meestal veel te lang, maar zelden te kort zijn.

Deze bewegingen (6 en 7) moeten, na op het kommando te zijn uitgevoerd, eenige malen zonder kommando herhaald worden, ten einde de ruiters er de hebbelijkheid van te doen krijgen.

DE RIJLESSEN.

EERSTE LES.

Kleeding en Uitrusting van de Ruiters en Paarden.

EERSTE GEDEELTE. (3 Dagen.)

1. Afmarcheren naar de baan. a) Te voet; b) te paard.
2. Het binnenkomen in de baan.
3. Het opstellen in de baan.
4. De ruiters in beweging stellen.
5. In den draf en weder in den stap overgaan.
6. Halt houden en de houding verbeteren.
7. Teruggaan en ophouden met teruggaan.
8. Doubleren.
9. Van hand veranderen.
10. Herhaling van N°. 5, 6, 7, 8 en 9.
11. De groote volte.
12. Van hand veranderen op de groote volte.
13. Halt houden en de houding verbeteren.
14. De wendingen. a) Met eenen links; b) met eenen links en daarna regts; c) met eenen regts; d) met eenen regts en daarna links.
15. De sterke draf.
16. De les eindigen.

Aanmerkingen.

De kleeding is als in de School des Ruiters te Paard, § 1, in het 2de gedeelte, echter met sporen.

Het aantal ruiters is in alle vier lessen 8 à 10.

1. Het afmarcheren naar de baan geschiedt te voet bij gladheid, en de eerste en tweede dag als de instructeur dit voorzigtigheidshalve noodig oordeelt.

Het heeft dan plaats zooals bij het geleiden der paarden voorgeschreven is.

Te paard marcheert men met tweeën of van den regter vleugel.

2. Indien men op twee gelederen wil werken, dan zal men bij het binnenkomen in de baan, midden op de korte zijde wenden. Midden in de rijbaan scheiden de gelederen, het eene gelid regts, het andere links wendende.

Aan de lange zijde komende, wenden beide gelederen links.

De N°s. 1 en 3 maken het 1° gelid, de N°s. 2 en 4 het 2° gelid uit.

Wil men de ruiters in een gelid vereenigd houden en niet verdeelen, dan kommandeert men N°. 2 en 4 HALT! en doet dezelve achter de N°s. 1 en 3 opsluiten.

3. Het opstellen in de baan geschiedt, te voet als § 6, S. R. Wil men te paard zich opstellen vóór dat de lessen beginnen, dan geschiedt dit zooals in § 58.

Meestal blijft men op den hoefslag, om de werkzaamheden terstond te beginnen.

De werkzaamheden beginnen bij voorkeur ter linker hand, omdat, indien men iets aan het opzadelen of opstangen moet verbeteren, men dan beter kan afstijgen.

13. Bij het halt houden en het verbeteren der houding, worden de teugels losgelaten, en op het kommando: *Geeft acht!* weder aangenomen.

14. De kommando's voor de wendingen kan men bekorten; men moet nu volgens het Reglement, tweemaal het kommando: *Met ééne regts of links* doen, de eerstemaal in bataille, de tweedemaal om weder in kolonne op den hoefslag te komen.

Dit tweede kommando is geheel onnoodig, en in eene smalle manege zeer moeilijk om na te komen. Wij hebben het beproefd, en de beweging werd door het weglaten van het tweede kommando even goed uitgevoerd; de instructeur kan nu beter op de uitvoering der beweging letten.

Indien men bijv. met ééne regts en aan den anderen hoefslag met ééne links wilde maken, ten einde zoodoende van hand te veranderen, zoude men kunnen kommanderen:

1. *Met ééne regts en daarna links.*

2. **MARSCH!**

De ruiters maken dan eerst met ééne regts, en bij den anderen hoefslag links.

Indien men in den galop is, is deze wijze van kommanderen vooral noodzakelijk, omdat dan de ruiters vooraf weten dat ze van galop moeten veranderen, en niet overvallen worden.

Men kan de wendingen met ééne links en regts ook midden in de baan uitvoeren, na vooraf op de korte zijde gedoubleerd te hebben.

15. De sterke draf wordt den derden dag begonnen, en alsdan zoowel op den hoefslag als op de volte, bij het doubleren en van hand veranderen uitgevoerd.

Deze draf moet niet te lang duren; na dezelve moet de houding weder verbeterd worden.

16. Indien de gelederen verdeeld waren en men ze wil vereenigen om uit de manege te rijden, wendt men midden op de lange zijde, en midden in de baan vereenigt men ze weder. Bij de stallen maakt men voorwaarts, links of ter regter zijde in bataille.

TWEDE GEDEELTE. 3 Dagen (met sporen).

1. Het afmarcheren.
2. Het opstellen in de baan.
3. De ruiters in beweging stellen.
4. De houding verbeteren.
5. Stilstaande den draf aannemen en uit den draf halt houden.
6. Doubleren en van hand veranderen in den sterken draf.
7. Afstand nemen en weder oprukken.
8. De houding verbeteren.
9. De gelederen verdeelen en afstand nemen.
10. De kleine volte links.
11. Links omkeert.
12. De kleine volte regts.
13. Regts omkeert.
14. Het overschenkelen.
15. Het omkeeren op de achterhand.
16. Tweede gelid in gelederen-afstand opgerukt.
17. Formatie in bataille.
18. Het sluiten en openen der rijen.
19. De wending op het midden.
20. De les eindigen.

14. D. N°. 12.

Aanmerkingen.

De twee eerste dagen worden de bewegingen in de houding van § 120 uitgevoerd, de drie laatste dagen mede in de houding van § 121, voor de stangteugels voorgeschreven.

1. Het afmarcheren geschiedt nu altijd te paard.
2. Wil men zich in de baan opstellen, dan kan men zulks in dit gedeelte en in de volgende lessen, door ter linker of regter zijde in bataille te formeren.

3. Men stelt de ruiters in beweging, na opgesteld te zijn geweest, door met éénen af te marcheren, en men kan van nu af aan zich gelijktijdig of met eenen in kolonne stellen, zooals men zulks noodig oordeelt.

Indien men de ruiters gelijktijdig in beweging wil stellen, dan is het kommando:

1. *Regts of links in kolonne.*

2. **MARSCH!**

Oneindig korter en dus beter, als:

1. *Peloton voorwaarts.*

2. **MARSCH!**

3. *Met éénen regts (of links).*

4. **MARSCH!**

Wil men terstond beginnen, zonder zich op te stellen, geschiedt dit als in het eerste gedeelte voorgeschreven is.

5. Stilstaande den draf aannemen en daaruit halt houden, is ons gemakkelijker voorgekomen, dan eene volte in den draf, reden waarom wij deze beweging hier geplaatst hebben. Het nemen van afstanden en het weder oprukken kan nu ook in den snelsten draf plaats hebben, terwijl men in den gewonen draf zijnde, kan oprukken, het hoofd der kolonne halt houdende.

9. De gelederen verdeelen (indien men op één gelid was) geschiedt om de volte beter te kunnen uitvoeren, vermits men dan grooter afstanden kan nemen.

10. Men voert de kleine volte uit op den hoefslag, en midden in de baan, als wanneer men midden op de korte zijde vooraf doubleert.

15. Het omkeeren op de achterhand is hier geplaatst, om alle wendingen bij elkander in ééne les vereenigd te hebben.

Het is mij nimmer zoo moeilijk voorgekomen als de galop.

Indien het paard op de achterbeenen omkeert, zoodat de binnen-achtervoet op de plaats draait, de buitenvoet daar omheen treedt, en de voorbeenen om de achterbeenen heen treden, dan zal het paard bij deze beweging niets te lijden hebben.

Maar indien men deze wending uitsluitend op het binnen-achterbeen uitvoert, waarbij de voorbeenen geheel den grond verlaten (*de pirouette*), dan zal een paard er bij lijden. Men heeft niet te vreezen dat vele ruiters deze beweging zullen uitvoeren.

16. Indien men de gelederen wil vereenigen en tevens op gelederen-afstand oprukken, dan kan men dit met twee kommando's doen:

1. *Tweede gelid en gelederen-afstand opgerukt in draf.*

2. **MARSCH.**

19. De wending op het midden is hier geplaatst omdat dit midden in de baan moet plaats hebben.

TWEDE LES.

De Galop

EERSTE GEDEELTE, met stijgbeugels (het eerste $\frac{1}{4}$ uur in deze les nog zonder.) (3 Dagen.)

1. Het binnenkomen in de baan en verdeelen der gelederen.
2. Links overschenken.
3. De groote volte in stap, draf en galop.
4. Halt houden en de houding verbeteren en teruggaan.
5. Met éénen links in stap en draf.
6. Met éénen linksom-keert in stap.
7. Regts overschenken.
8. De groote volte in stap, draf en galop.
9. Halt houden en de houding verbeteren.
10. Met éénen regts in stap en draf.
11. Met éénen regtsom-keert in stap.
12. Afstand nemen in draf.
13. Links overschenken.
14. De galop op den hoefslag.
15. Halt houden en de houding verbeteren en teruggaan.
16. Doubleren en volte in stap en draf, midden in de baan.
17. Omkeeren op de achterhand in stap.
18. Regts overschenken.
19. De galop op den hoefslag.
20. Halt houden, de houding verbeteren en teruggaan.
21. Doubleren en de kleine volte, midden in de baan, in stap en draf.
22. Omkeeren op de achterhand.
23. De les eindigen.

Aanmerkingen.

De galop wordt de twee eerste dagen in de houding van § 121, en de drie laatste dagen in die van § 120 uitgevoerd. De andere bewegingen worden allen in de houding van § 120 uitgevoerd.

1. Bij het binnenkomen doubleert men op de korte zijde en verdeelt de gelederen in het midden der manege.

2. Het overschenken bereidt het paard tot den galop voor.

3. De galop moet eerst op de groote volte, en wel met alle ruiters gezamentlijk uitgevoerd worden.

Dit is veel gemakkelijker dan man voor man, omdat alle individuele bewegingen veel moeilijker zijn als de vereenigde bewegingen. Zoodra de ruiters de bewegingen gezamentlijk kunnen uitvoeren, zal men in een volgend gedeelte de bewegingen afzonderlijk herhalen.

Men moet twee, hoogstens drie toeren rond galopperen, en 3 à 4 malen aanspringen, tusschenbeide een oogenblik stappen, de paarden worden dan niet vermoeid, en man en paard beter in het aanspringen geoefend.

4. Na het galopperen moet men de houding stilstaande verbeteren; de paarden rusten dan een oogenblik uit.

Het teruggaan is doelmatig om de paarden weder in eene goede houding en ligt in de hand te bekomen.

5. Het is ons allernoodzakelijkst voorgekomen, de wendingen en volten weder hier aan te halen, en de galop daarmee af te wisselen, omdat vele instructeurs de gewoonte hebben van in het 4e gedeelte van de eerste les en in het 2e en

3° gedeelte van de tweede les niets te doen dan te galopperen, aangezien er geene andere bewegingen in voorgeschreven zijn, en zoodoende in 3 à 4 jaren tijds, de paarden van een geheel regiment zouden verslijten.

TWEDE GEDEELTE. (3 Dagen.)

1. Ter linker hand marcheren en afstanden nemen in stap.
2. De galop uitstrekken en verkorten.
3. Doubleren in galop.
4. Halt houden, de houding verbeteren en teruggaan.
5. Met ééne links, daarna regts in stap.
6. Herhaling van N°. 2, 3 en 4.
7. Met ééne regts en daarna links.
8. Stilstaande den galop aannemen en uit den galop halt houden.
9. Halt houden, houding verbeteren en teruggaan.
10. Afstand nemen en weder oprukken in galop.
11. Volte links en linksom-keert in stap.
12. Herhaling van N°. 8, 9 en 10.
13. Volte regts en regtsom-keert.
14. Van hand veranderen in galop op de overhoeksche lijn.
15. De les eindigen.

Aanmerkingen.

Al deze bewegingen moeten in de houding van § 120 uitgevoerd worden.

DERDE GEDEELTE. (3 Dagen.)

1. Ter linker hand marcheren.
2. Met ééne links
3. Met ééne links en daarna regts
4. Met ééne regts
5. Met ééne regts en daarna links
6. Halt houden, houding verbeteren en teruggaan.
7. Afstand nemen in stap.
8. Volte links
9. Linksom-keert
10. Volte regts
11. Regtsom-keert
12. Houding verbeteren en teruggaan.
13. Op de achterhand links en regtsom-keert, in stap en galop.
14. Het springen.
15. Het rennen.
16. De les eindigen.

Aanmerkingen.

De twee eerste dagen worden de wendingen en volten in den galop, met behulp van de rechter hand, in de houding van § 121 uitgevoerd.

Men voert de bewegingen in één gelid uit, als de manege groot genoeg is, anders verdeelt men de gelederen.

Na één, hoogstens twee bewegingen in den galop uitgevoerd te hebben, gaat men een oogenblik in den stap over.

Men voert de bewegingen N°. 2, 3, 4 en 5 eerst in den stap uit, daarna allen achterevolgens in den galop, maar na iedere beweging gaat men een oogenblik in den stap over.

Hetzelfde moet met de bewegingen N°. 8, 9, 10 en 11 in acht genomen worden.

14 en 15. Voor het springen en rennen moet men buiten gaan, en om stoute ruiters te vormen, moet men in den ren over sloot en wal doen springen.

Het is bij onze natie vooral noodzakelijk, stoute ruiters te vormen, daar weinigen het uit de natuur zijn; het water is ons element.

Geeft men zich echter de moeite, en oefent men hen veel in het rennen, springen, vuren en houwen op hetzelfde oogeblik, dan worden zeer velen stoute en goede ruiters; dit hebben wij bij ondervinding.

Bepaalt men zich echter bij het tableau, en laat men maar 14 en 15 malen in een jaar springen, dan heeft het weinige goede uitkomsten, en men behoudt vele angstige ruiters.

Eenmaal aan het springen, blijve men dit onderhouden; men kome nimmer op het terrein, of er wordt over sloot en wal gesprongen, waarbij de heeren officieren het voorbeeld geven.

Het springen over wal en sloot, die niet zoo groot moeten zijn als het Reglement voorschrijft, kan tevens tot maatstaf dienen, om te zien of wij nog voor ons wapen geschikt zijn.

Een officier die zulk een sprongetje niet meer durft te wagen, behoort waarlijk niet meer bij de kavallerie te huis.

Daarbij hebben wij dikwijls ontwaard, dat ruiters, die in den aanvang angstig waren, weldra er vermaak in schepten, en, even goed als wij zulks bij de Pruisische kavallerie gezien hebben, in den ren over sprongen en achterwaarts vurdten. Zoo is het ook met den ren, eerst is men een weinig angstig, en later doet men het met genoegen.

Wil men weten hoeveel stoute ruiters men heeft, men late man voor man in den ren over wal en sloot springen, op hetzelfde oogeblik achterwaarts vuren en een houw regts en links doen. Hierbij moet men echter zorgen dat ieder man een goed paard heeft, en dit laat bij ons te wenschen over.

VIERDE GEDEELTE.

De afzonderlijke oefeningen in den draf en galop.

(10 Dagen.)

A. OP DE GROOTE VOLTE.

1. Het verdeelen der gelederen.
2. Formatie voorwaarts in bataille, midden op de lange zijde.
3. Met ééne op de groote volte.
4. Met ééne afmarcheren, of gelederen voorwaarts, om zich bij de korte zijde te plaatsen.

B. IN HET VERANDEREN VAN HAND.

1. Formatie links of regts, ter rechter of ter linker zijde, in bataille op de korte zijde, op 8 ellen van dezelve. De beide gelederen juist tegenover elkander.
2. De ruiters beurtelings van den rechter vleugel, regts achterwaarts in den hoek plaatsen, en den draf of galop aannemen.
3. Tweemaal van hand veranderen.
4. Plaatsing der ruiters op de linker vleugels.

C. IN DE WENDINGEN.

1. Plaatsing der ruiters in de hoeken, als boven, daarna den draf of galop aannemen.
2. Met ééne links.
3. Met ééne links en daarna regts.

4. Met ééne regts.
5. Met ééne regts en daarna links.
6. Plaatsing van de ruiters op de linker vleugels.

B. IN HET VERLATEN VAN EN HET DOORRIJDEN VAN DE GELEDEREN.

1. Midden in ieder gelid eene tusschenruimte van 2 ellen nemen.
2. Het verlaten van het gelid man voor man, van den regter vleugel beginnende.
3. Midden in de baan links of regts wenden, op den hoefslag aanrijden, dien volgen tot tegenover de tusschenruimte.
4. Door de beide tusschenruimten tot de tegenovergestelde korte zijde rijden, elkander regts passerende.
5. Aan de korte zijde regts of links wenden.
6. Den hoefslag volgen tot achter het gelid en de plaats hernemen die men verlaten heeft.

E. IN DE VOLTE EN HET OMKEEREN.

1. Het tweede gelid achter het eerste formeren, het eerste 3 el vooruitbrengen.
2. Afmarcheren rotswijze van den regter vleugel. De ruiters van het eerste gelid plaatsen zich in den hoek regts, die van het 2^e gelid, voor het gelid heengaande, in den hoek links achterwaarts.
3. Regtuit rijden langs den hoefslag, tot den anderen hoek, om aldaar eene volte te beschrijven, en dan regts of linksom-keert te maken.
4. Terugrijden, achter het gelid heen; die links in de baan is moet uitwijken en den hoefslag verlaten.
5. Doorrijden tot den anderen hoek van dezelfde korte zijde, aldaar de eerste maal de volte beschreven is, en weder eene volte, en daarna regts of links maken.
6. Terugrijden, achter de gelederen in den stap overgaande, zich op den linker vleugel plaatsen.

Aanmerkingen.

Van deze afzonderlijke oefeningen hebben wij de beste uitkomsten gezien; eerst hierdoor leeren de ruiters werkelijk hunne paarden te besturen.

De oefeningen in ons reglement zijn geene afzonderlijke, maar vereenigde oefeningen, met geopende rijen en gelederen, het eene paard volgt het andere, en de paarden voeren de bewegingen op de kommando's als het ware van-zelve uit.

Door deze hier opgegevene oefeningen, overtuigt men zich:

- 1°. Of het paard het gelid verlaten wil.
- 2°. Of de ruiter het paard goed bestuurt en of dit goed afgerigt is.

DERDE LES.

Met de wapens.

EERSTE GEDEELTE. (10 Dagen.)

Met de sabel.

1. Kleeding en uitrusting.
2. Het geleiden der paarden.
3. Het opstellen en houding des ruiters naast het paard.
4. Het op- en afstijgen.
5. Oefening met de sabel stilstaande.

6. Herhaling van de 1^e en 2^e les met uitgetrokken en opgestoken sabel.
7. Oefening met de sabel in alle gangen en bewegingen.
8. De les eindigen.

Aanmerkingen.

5. Deze oefeningen hebben wij in de volgorde vroeger geplaatst, dan thans in de School des Ruiters voorgeschreven is, omdat de paarden dan nog niet warm gereden zijn, en men voor het afmarcheren van de kazerne, alwaar het gewoonlijk minder tochtig is dan op het terrein, dezelve zoude uitvoeren.

De houw en steek naar den grond, moeten eerst stilstaande, vervolgens in den stap, draf, galop, en eindelijk in den renloop uitgevoerd worden.

Men kan daarbij terstond zien of de ruiters angstig zijn; zij durven zich dan niet langs den hals van het paard leggen, om dezen houw te doen.

Om stoute ruiters te vormen, is het ook noodzakelijk, dat de aanval en verdediging regts voorwaarts, regts, links voorwaarts en links, zoowel tegen den ruiter, den lansier, als tegen den infanterist, in den renloop uitgevoerd wordt.

Zoodra zij dit goed uitvoeren, moet men hen den houw regts en links doen uitvoeren gedurende het springen.

In § 136 vindt men de volte met de bewegingen met de sabel niet aangehaald, terwijl in § 179 zulks geschiedt, en op § 136 daarheen verwezen wordt.

Waarom leert men de volte?

Natuurlijk om in het veld uit te voeren, en dan van de wapens gebruik te maken.

Het heeft mij dikwijls opgevallen, hoe weinig denkbeeld onze ruiters in den beginne hebben van elkander aan te vallen en zich te verdedigen.

Het is ons dus noodzakelijk voorgekomen, de ruiters hier een denkbeeld van te geven; wij hebben daartoe verschillende middelen aangewend, en er de beste vruchten van gezien.

TWEDE GEDEELTE. (10 Dagen.)

Met de lans.

1. Kleeding en uitrusting.
2. Het geleiden der paarden.
3. Het opstellen en de houding des ruiters naast het paard.
4. Op- en afstijgen.
5. Oefening met de lans stilstaande.
6. Herhaling van de eerste en tweede les met gedragene en afgezette lans.
7. Herhaling van de bewegingen met de lans in alle gangen.
8. De les eindigen.

Aanmerkingen.

Men neme bij de oefeningen met de lans dezelfde grondbeginselen in acht als bij de sabel voorgeschreven is.

DERDE GEDEELTE. (10 Dagen.)

Met alle wapens.

1. Kleeding en uitrusting.
2. Het geleiden der paarden.
3. Opstellen der paarden en houding des ruiters naast het paard.

4. Op- en afstijgen.
5. Laden en vuren stilstaande.
6. Herhaling van de bewegingen van de 1^e en 2^e les.
7. Laden en vuren in beweging zijnde.

Aanmerkingen.

5. Het laden stilstaande en in den stap, moet altijd met de teugels op den hals plaats hebben; men beproeve het met twee pelotons, het een volgens het Reglement, het ander met de teugels op den hals, en men zal kunnen zien wie van beiden het rustigste blijft.

7. Bij het vuren met de karabijn, moet men de teugels ook op den hals doen rusten, en bij onrustige paarden met eene hand vuren.

Sedert de laatst genomene proeven, om namelijk tusschen de ooren van het paard door te vuren, of de teugels te verlengen om zijwaarts te schieten, zijn wij meer dan ooit overtuigd geworden, dat het vuren met de karabijn geen resultaten kan opleveren, dan met de teugels op den hals of met ééne hand.

Het tusschen de ooren door vuren, had het gevolg:

- 1°. Dat reeds zeer rustige paarden weder onrustig werden.
- 2°. Dat de paarden, volgens de verklaring van den paarden-arts, door de dreuning gevaar liepen van kolderig te worden.
- 3°. Eene gedwongene houding voor den ruiter.
- 4°. Dat door de minste beweging van het hoofd, de karabijn uit de rigting gebragt wordt.
- 5°. Dat men bij een paard met hoogen hals, indien dit op het oogenblik van het lostrekken met het hoofd slaat, gevaar loopt te raken.

Het zijwaarts vuren met verlengde teugels heeft het nadeel:

- 1°. Van de karabijn nog niet ver genoeg van het oor van het paard te kunnen verwijderen, en dat men niet links, noch schuins links achterwaarts kan vuren.
- 2°. Bij de minste beweging wordt de karabijn uit de rigting gebragt en het schot is verloren.
- 3°. Indien de teugels verlengd worden, dan is men een paard, dat niet stilstaan wil, evenmin meester als met de teugels onder de regter dijen geplaatst, zooals wij de tirailleurs voorschrijven; de teugels zijn daarbij even aangespannen.

Wil men de teugels weder op de maat aanvatten, dan heeft men langer tijd en twee handen noodig.

Leggen de teugels op den hals, of zijn ze onder de dijen geplaatst, dan heeft men terstond de teugels op de maat.

Men trekt in twijfel, dat de paarden bij het tiraileren, met de teugels onder de regter dije, of op den hals geplaatst, anderen vooruit ziende gaan, zullen blijven stilstaan.

Indien de tirailleurs in den draf of galop, zich vooruit of zijwaarts begeven, dan voorzeker zal zulks niet plaats hebben, maar met verlengde teugels evenmin.

Eene tirailleurs-linie die zich in den draf of galop beweegt, kan niet ondersteld worden voor dat oogenblik in een vuurgevecht te zijn gewikkeld, maar begeeft zich van de eene stelling naar de andere.

Is de tirailleur-linie in een vuurgevecht, dan beweegt zij

zich op zijn best in den stap, en in dit geval zullen goed afgerigte paarden zeer goed stilstaan, vooral in het veld, als de vermoeijenis er nog bijkomt.

Verondersteld evenwel, dat hun paard bleef doorstappen, dan heeft men toch nog meer kans van treffen, met beide handen aanleggende, de teugels onder de dijen, dan in de linker hand.

Het aanleggen met ééne hand is maar eene oefening, die men te voet en te paard kan leeren.

VIERDE GEDEELTE. (10 Dagen.)

Afzonderlijke oefening met alle wapens.

1. Op de groote volte.
2. Bij het veranderen van hand.
3. Bij de wendingen met éénen links en regts.
4. Bij de kleine volte en het omkeeren.
5. Bewegingen van de sabel in den renloop. a) Aanval regts en links voorwaarts; b) aanval regts en links, en steken; c) houw regts en links achterwaarts; d) houw en steek naar den grond.
6. Vuren met de pistool in den ren. a) Voor- en achterwaarts; b) naar den grond.
7. Houw regts en sprong over de sloot of den wal.
8. Vuur regts achterwaarts en sprong over de sloot en den wal.

Aanmerkingen.

1. Bij de groote volte plaatst men een ruiter in het middelpunt, die zijn paard op de plaats omdraait, naarmate een tweede ruiter in den galop om hem heen rijdt; beiden voeren de bewegingen van de sabel uit, of dreigen elkander met de pistolen, en verliezen elkander nimmer uit het oog.

2 en 3. Bij de veranderingen van hand en de wendingen, voeren zij ook de bewegingen van de sabel uit, of dreigen elkander met pistool als twee op elkander aanrijdende ruiters.

4. Bij de volte en het omkeeren, voeren zij de bewegingen van de sabel regts of links, en regts of links achterwaarts uit; met de pistool dreigen en vuren zij binnenwaarts.

7 en 8. Om den houw en het vuren gedurende en onmiddellijk na den sprong te doen, plaatst men twee carousselpalen met twee hoofden bij den wal of de sloot.

VIERDE LES.

EERSTE GEDEELTE. (3 Dagen.)

1. Kleeding en uitrusting.
2. Het rennen.
3. Het springen.
4. De afzonderlijke aanval.
5. De les eindigen.

Aanmerkingen.

In deze les zijn de rekruten en paarden in marschtenue uitgerust. De oude ruiters in gewone exercitie-tenuë.

TWEDE GEDEELTE. (5 Dagen.)

Het schijfschieten.

1. Met de pistool. a) Stilstaande; b) In den galop.
2. Met de karabijn. a) Uit den stap halt houden; b) uit den draf halt houden; c) uit den galop halt houden.

Aanmerkingen.

De rekruten voeren dit maar met losse patronen uit; het dient alleen om hen een denkbeeld hiervan te doen verkrijgen.

De uitrusting is ook voor de rekruten en hunne paarden in marschtnue; zoodoende zullen de ruiters bij het overgaan in het eskadron, goed met de wijze van pakken en zadelen bekend zijn.

VIJFDE LES.

Op de deken met de trossen.

EERSTE GEDEELTE.

Herhaling van het eerste gedeelte, eerste les.

TWEDE GEDEELTE.

Herhaling van de bewegingen van het tweede gedeelte der eerste les.

DERDE GEDEELTE.

Herhaling van de bewegingen van het eerste gedeelte der tweede les.

VIERDE GEDEELTE.

Herhaling van de bewegingen van het tweede gedeelte der tweede les.

VIJFDE GEDEELTE.

Herhaling van het derde gedeelte der tweede les.

ZESDE GEDEELTE.

Herhaling van het vierde gedeelte der tweede les.

Aanmerkingen.

Zoodra de rekruten in het eskadron overgegaan zijn, zullen zij na de najaars-exercitie in deze les geoeffend worden.

De rekruten die in den winter in de eskadrons overgaan, zullen eerst daarin geoeffend worden, zoolang als men op den zadel met twee trossen rijdt, en de eskadrons nog niet in de pelotons-school overgegaan zijn.

Zoodra de rekruten in het eskadron zijn overgegaan, maken zij de derde klasse uit, waarin zij ten minste nog een jaar moeten blijven, en worden dienovereenkomstig geoeffend.

Wij hebben dus voor de vier eerste lessen noodig, 14 weken voor de dragonders, en 16 weken voor de lansiers.

De afrigting nog korter te willen hebben, zou, gelooven wij, slechte vruchten dragen.

Voor de miliciens, die toch weder bij den troep terug keeren, en voor de vrijwilligers in tijd van grooten spoed, zoude men het vierde gedeelte van de tweede en derde les weg kunnen laten, en alzoo in 10 weken de afrigting voltooijen, en dit is snel genoeg.

De ruiters van de 1^e en 2^e klasse zouden moeten geoeffend worden in de afrigtingskunst, in het afzonderlijke der bewegingen, het afzonderlijk gevecht en in het caroussel-rijden.

Dit heeft ten doel de ruiters beter af te rigten, hen nauwkeurig met het afzonderlijk gevecht bekend te maken, en tot remonte-ruiters op te leiden.

Na de najaars-exercitie heeft men de meeste paarden, die deze of gene kwade gewoonte aangenomen hebben, weder te verbeteren, en nu moeten de remonte-paarden van het vorige jaar ook beter aferigt worden.

Thans houdt men zich wel bezig met de houding van den man weder te verbeteren, maar om de paarden weder eene goede houding te geven en te verbeteren, bekommert men zich niet; eenige zeer onwillige genieten alleen dit voorregt.

Het is dan met deze paarden dat men de ruiters van de 1^e en 2^e klasse de geheele afrigtingskunst doet doorloopen.

Uit de beste en geschiktste van deze ruiters, zoekt men nu de remonte-ruiters voor het volgend jaar uit; deze zijn dan met dit onderrigt bekend, terwijl men thans man en paard gelijktijdig moet afrigten.

In het voorjaar worden de ruiters, nadat de afrigtingskunst doorgelopen is, in het afzonderlijk gevecht geoeffend, alsmede in het springen en rennen, en het gebruik van de wapens gedurende hetzelfde.

Het jaarlijks van voren af aan beginnen der lessen, is zóó eentoonig, dat het den ruiters die dit zes en meer jaren gedaan hebben, eindelijk sterk begint te vervelen; wil men hunnen ijver gaande houden en opwekken, dan moet men hen op eene aangename wijze bezig houden.

In tijd van vrede is ons werk zeer eentoonig, ja voor den kavallerist menigmaal vervelend; de ridderlijke geest, die bij dit wapen vereischt wordt, om in tijd van oorlog aan zijne bestemming te voldoen, gaat verloren; het is dus van het grootste belang dit voor te komen.

In Pruisen, Oostenrijk en Frankrijk worden daartoe militaire caroussellen en veld-manoeuvres gebezigd; het is te betreuren dat het eerste bij ons geen bijval vindt en het tweede geen plaats meer heeft. Men heeft zich welligt een geheel verkeerd denkbeeld van een militair caroussel gevormd en zich er misschien eene kunstrijders-vertooning van voorgesteld, terwijl het niets anders is dan de figuren van de School des Ruiters, veranderd in een behendig gebruik van de wapens. Het was echter niets anders dan de proef op de som, of de ruiters aan alle vereischten zouden beantwoorden en voor geen vreemd kavallerist behoeven onder te doen.

B. VAN MERLEN.

EENIGE,
DOOR HET IN N°. 8 ONDER MILITAIR ONDERWIJS

OPGENOMEN ARTIKEL:

UITGELOKTE OPMERKINGEN.

(Ingezonden.)

Het valt niet in twijfel te trekken, dat de Reglementen op de exercitiën der Infanterie voor wijzigingen vatbaar zijn; ieder bevelhebber heeft echter het regt dezulke te maken die de omstandigheden vereischen en de reglementen toe te lichten. Niet naar nummer of letter, maar naar hunnen geest moet gehandeld en de wezentlijke zin steeds verklaard worden, ten einde den soldaat, op de eenvoudigste en gemakkelijkste wijze, voor zijnen werkkring in tijd van vrede, en vooral voor dien op het tooneel des oorlogs voor te bereiden, te oefenen en met alles bekend te maken, wat van hem in de verschillende omstandigheden kan gevergd worden. Voor alle omstandigheden bepaalde voorschriften te schilderen, daartoe

zullen zelfs den ervarenste de kleuren te kort schieten. Van zaken waarvan geene voorschriften gegeven zijn of gegeven kunnen worden, kan ook geen verbod bestaan om naar zijn beste weten te handelen, en moet men zich dan niet direct door zekeren angst laten overmeesteren, als men geene reglementaire bepaling tot leidraad vindt. Met een of ander bevel belast, heeft men zoowel het recht tot handelen als de *verantwoordelijkheid* zijner handeling. — « Pour apprécier différentes choses, la théorie ne suffit pas, elle ne saurait donner qu'une faible idée. » Deze woorden van Louis Bystrowski, en het artikel van *Spectator*, N°. 8, blad. 177 jl., zijn de oorzaak van deze en de volgende regelen:

Bij het *tweegelede-* en *gelede-*vuur, moet de soldaat, na de lading in de positie van *vaardig* komen, om reden men veronderstelt door het eerste een aanhoudend vuur, en door het tweede twee of meer salvo's te geven. — Op het *pelotons-*, *half-* en *heelbataillons-vuur*, kan men gelijke veronderstelling niet toepassen, daar bij het laatste ondersteld wordt, dat men door een salvo de gewenschte uitwerking, tijd tot laden en gelegenheid tot de eene of andere beweging krijgt, ten einde zijne stelling te verbeteren, zoo men niet in eene gunstige positie het oogenblik tot meer salvo's afwachten kan. — Ook worden *deze vuren* voor het *tweegelede-* en *gelede-*vuur onderwezen; de bataillons-kommandant of onderwijzer moet tijd hebben en den soldaat tijd geven, den aanslag gade te slaan, ten einde hem de gewoonte te doen aannemen, zooveel mogelijk zijn schot waar te nemen en de volgende daarnaar te doen of te wijzigen. Door den soldaat *direct na ieder vuur*, zonder kommando, de *positie van het 1° tempo der lading* te doen aannemen, zou de bataillons-kommandant of onderwijzer belet worden, met voornoemde zorg te onderwijzen, en zelfs de soldaat zich de gewoonte minder eigen maken, deze regelen na te komen bij de vuren, bij welke hij het kommando *Laadt!* niet behoeft af te wachten, en men zoude dan zelfs het *tweegelede-*vuur geheel kunnen uitschrapen, en ook aan andere minder waarde hechten.

Bij het *gelede-*vuur veronderstelt men een reserve-salvo te behouden en doet de kommando's: *Gelede-vuur! Bataillon vaardig! Tweede gelid* = *AAN! Vuur!* waarna het *zonder kommando, laadt* en *vaardig* maakt; zoodra het tweede gelid den laadstok opsteekt, laat men het eerste gelid op gelijke wijze handelen. Men heeft nu den soldaat het noodige verklaard en maakt hem nu duidelijk, dat men ook in omstandigheden komen kan, welke wel tijd tot vuren, maar geen tijd tot laden geven, waar men dus, direct na het salvo, op de bajonet vertrouwen moet, en verplaatst zich meer bepaald tegenover kavallerie. Het kommando: « *tegenover de kavallerie!* » onderrigt nu den soldaat, dat ieder gelid, na op het kommando gegeven salvo, *direct vellen* moet, om den vijand de spits te bieden. Aldus met *geveld geweer* staande, veronderstelt men, dat de vijand voor de bajonet eerbied had of kreeg, en dat men het oogenblik waarneemt om de lading, op het kommando *Laadt!* te volbrengen, ten einde den soldaat weder zonder kommando in de positie van *vaardig* te doen komen, ten einde hem duidelijk te maken, dat niet ieder vijand direct zijne bedreiging of aanval geheel opgeeft, en men zich zoo spoedig mogelijk tegen een tweeden aanval wapenen moet. Wil men deze veronder-

stelling nu niet op gelijke wijze uitvoeren, alsdan kan men de geweren, op het kommando, of wel op een roffel, doen op schouder brengen en het onderwijs hervatten of voortzetten.

Men veronderstelt bij het *gelede-*vuur, eerst na het vuur, te *vellen*, en moet dus ook eerst *woer laden* om *vaardig* te kunnen maken, zoodat men de opgemerkte gaping dan niet ziet; moeilijk kan men veronderstellen, dat men zich zoo liet overvallen, dat men nog niet eens van zijn schot gebruik konde maken, maar het *geladen geweer* vellen moest; dit zoude den tirailleur nog wel kunnen overkomen, doch in eene vaste stelling is dat niet aan te nemen. Het *geweer te vellen* moet in deze het uiterst middel zijn; bij het toepasselijk devies: « *Vainere ou mourir.* » Zoude men alsdan *mourir* op den voorgrond kunnen plaatsen en het ook met *vaardig* maken gedaan zijn? Is men daarentegen in beweging, ruikt men b. v. met den stormpas, met geladen en geveld geweer op den vijand, of op een door hem bezet punt aan, alsdan veronderstelt men, het beoogde doel bereikt hebbende, *halt te maken*, de *geweren op schouder* te brengen en dan eerst het vuur te kiezen en te kommanderen, waardoor men trachten wil, den vijand verder den aftogt gemakkelijk te maken, en de kommando's zijn in overvloed ter beschikking.

Bij de *schuinsche vuren* vindt men, wel is waar, voor het tweede gelid, het in bedoeld artikel omschreven nadeel, doch dat nadeel te verhelpen, door het tweede gelid in gelijke positie als het eerste te doen vuren, zoude welligt nog grooter nadeel stichten. De soldaat is reeds geneigd het bovenlijf bij den aanslag achterover te buigen, in het tweede gelid zou hij zulks nog eerder doen, wanneer hem het afzetten van *den linker voet*, in de rigting van de aan het geweer gegevene schuinsche strekking, niet van-zelf tot het vooruit brengen van het bovenlijf dwong, en het verzuim daarvan en in den bepaalden afstand tusschen beide gelede, zou voor het eerste gelid gevaarlijk worden. De eigene veiligheid mag men niet uit het oog verliezen; deze maakt den grondslag van alle verdedigingsmiddelen uit; tot verbetering aan te wenden middelen stelden het vernuft van den mensch van de vroegste tijden af op de proef, en toch bleef de mensch met deze gedurig in strijd.

Ten slotte deed S. de vraag: Waarom wordt in de 3e Afdeling der Soldatenschool, den soldaat onderwezen regts- of links-om te maken, daar hij toch in de 4e les der pelotonsschool zwenken moet?

De soldaat is in de 3e Afd. der Soldatenschool in *één gelid* geplaatst, kan en behoeft zich aldus niet naar de beweging van meer gelede te voegen; op de kortste wijze moet men hem leeren zijn doel te bereiken; waarom zoude men hem dan daar met iets bezig houden, wat hem niet te pas komt? Zoodanige voorbereiding zoude het onderwijs bemoeijelijken, daar men alsdan ook moest kunnen veronderstellen, dat de soldaat in *één gelid* geplaatst, eene op twee beenen geplaatste machine was, welke men op vier of op zes beenen verplaatsen kon; om hem den regel door het voorbeeld te verklaren. — Van lieverlede wordt de soldaat op marsch van en naar het exercitieveld voorbereid. Verre van deze begrippen iemand te willen opdringen, of de door S. gemaakte opmerkingen af te keuren, worden hier slechts, bedoelde, verschillende oordeelvellingen kenbaar gemaakt, en overigens hulde

gedaan aan het betoog van S.: dat niets de goede uitvoering van hetgeen men van anderen eischt, meer bevordert dan eenvoudigheid.

B.

Deze gelegenheid is tevens geschikt, het militair publiek op een artikel der *Alg. Milit. Litt. Zeitung*, 12 Julij 1842, N°. 37, opmerkzaam te maken, hetwelk een besluit van 9 Junij 1842, voor het Pruisische leger behelst, waardoor aan dat leger bekend gemaakt werd, dat de rapporten van alle generaal kommando's, omtrent de bij kabinetsoorder van 6 April 1842 bevolen en dien ten gevolge genomen proeven met het geweer in den rechter arm, zoo gunstig waren, dat men de overtuiging verkregen had, dat deze methode niet alleen tot gemak der troepen strekt, maar dat men door deze veel tijd zoude besparen, welke men voor andere krijgs-

oefeningen besteden konde, en dat voor alle acht armeekorpsen bepaald was, het geweer zoodanig te dragen. — Het praktische voordeel, zoo zegt gemeld artikel, door de troepen met vreugde en dank erkend, heeft zich reeds bij de twee westelijke armeekorpsen bevestigd, welke de den 1 April 1842 onder de wapens geroepen reserve-rekruten, volgens deze methode oefenden, zoodat deze reeds na ongeveer 6 weken, volkomen geoefend in de bataillons intreden konden. De volgens gemeld rapport genoemde voordeelen, alsmede de voorschriften omtrent de uitvoering der, zooals vermeld wordt, zeer eenvoudige tempo's en eenige bijzondere bepalingen, hier, even als voornoemd artikel, aan te halen, is echter het doel dezer regelen niet, daar de inzender dezer regelen, niet nader bekend is, of deze met dank en vreugde erkende methode, thans nog gelijke beoordeeling ondervindt.

B.

AAN DE GEABONNEERDEN OP DEN MILITAIREN SPECTATOR!

Ofschoon wij bij het einde van dezen onzen veertienden jaargang, wederom eene vermindering van het getal onzer geabonneerden hebben moeten aantekenen, hebben wij echter niet gearzeld den vijftienden jaargang van dit Tijdschrift ter perse te doen leggen, en ofschoon de kosten der uitgave sedert geruimen tijd niet meer voldoende gedekt worden door hare inkomsten, hebben wij den moed niet verloren om te volharden, in de hoop op betere tijden, vooral wanneer men zal hebben ingezien, dat de *Spectator* met verdubbelde kracht werkzaam is, om de overtuiging algemeen te verspreiden, dat de belangen van het Nederlandsche krijgswezen in het algemeen, en die van den Nederlandschen officiersstand in het bijzonder, meer dan ooit, dienen behartigd te worden.

Verschillende artikels, zoowel over de Voorzorg, als over andere onderwerpen, te laat ingekomen om nog in dit nummer te verschijnen, zullen achtereenvolgens in de eerste nummers van den nieuwen jaargang worden opgenomen. In het bijzonder zijn wij die officieren dankbaar, welke ons mededeeling hebben gedaan omtrent de verschillende gevoelens nopens het onderwerp der *Voorzorg*, zoowel voor als tegen dat ontwerp. De bijdragen uit S' B. en H. ontvangen, waren ons bijzonder welkom, wegens den openhartigen toon daarin doorstralende, en zeer aangenaam zal het ons wezen, wanneer de oude kennis uit H., ons zijne denkbeelden tegen het ontwerp zelf, maar voor deszelfs strekking, zoude willen kenbaar maken, ter mededeeling in ons tijdschrift, hetzij met of zonder zijnen naam.

Wij koesteren ten slotte de hoop en de overtuiging, dat wij, ondersteund door de samenwerking van hen, wien de Vaderlandsche en Nederlandsche soldaten-belangen ter harte gaan, veel goeds zullen kunnen stichten in den volgenden Jaargang, welken wij het leger aanbevelen.

De Redactie.

EINDE VAN HET VEERTIENDE DEEL.

BIJLAGE XII.

BEHOORENDE BIJ DEN MILITAIREN SPECTATOR, 14de DEEL, N°. 12.

Maand Junij 1846.

LAATSTE BENOEMINGEN, OVERPLAATSINGEN EN VERANDERINGEN BIJ HET LEGER.

BENOEMD:

Bij het 1ste reg. inf., tot bat^s.-adj.: de 2de luit. J. de Vries, van het reg. Tot adjunct paarden-arts: de vee-arts der 1ste kl. A. de Vos. Bij het 2de reg. inf.: de 2de luit. op non-act. S. R. Barrington. Bij de mil. geneesk. dienst der landm. in Oost-Indie, tot officⁿ. van gez. der 3de kl.: J. F. C. T. Schramm, L. Scheiner, A. Feldmann en O. Brummer.

Verplaatsingen.

Bij het 7de reg. inf.: de 1ste luit. C. J. Booms, van 3de reg. inf. Bij het 1ste reg. drag.: de ritm. W. K. J. B^{on} van Dedem, van het 3de reg. drag. De 2de luit.-ing. Jhr. D. G. Hora Siccama, van Nijmegen naar Maastricht. De 2de luit.-ing. A. J. van Prehn, van het bat. mineurs en sappeurs, naar Maastricht. Bij het 1ste reg. art.: de 2de luit. F. H. van Hoogenhuyze, van het 3de reg. art. Bij de Militaire Akademie gedetacheerd: de kap. van den staf der art. P. H. van der Meulen, belast met het scheidig laboratorium te Breda.

Eervol ontslagen.

De 1ste luit. W. A. Carré, van het 1ste reg. inf., uit de betr. van bat^s.-adj. De 2de luit. A. A. Bon Quarles de Quarles, van het 2de reg. inf., onder toek. van den rang van 1sten luit., en vergunning tot het voortdurend dragen der activiteits-uniform van het korps waartoe hij heeft behoort. De adjunct paarden-arts bij het garn. te Deventer, J. A. Dekker. De 1ste luit. zonder bezw. der schatkist K. T. B^{on} van Lynden, van het 1ste reg. drag., met vergunning tot het voortdurend dragen van de activiteits-uniform van het korps waartoe hij het laatst heeft behoort.

Gepensionneerd.

De ritm. G. J. de Sturler, van het 1ste reg. drag., met vergunning tot het voortdurend dragen van de activiteits-uniform van het korps waartoe hij het laatst heeft behoort.

Tijdelijk het non-activiteits-tractement verleend aan:

Den kap. J. Jooss, van het 3de reg. artillerie.

Overleden.

De 2de luit.-ingenieur W. C. B. van de Polder.

